

PANEUROPE

DEMOKRATSKO SVJETLO EUROPE

Prof. dr. sc. Pavo Barišić

Opisujući europsko dvadeseto stoljeće Marko Mazower u naslovu svoje knjige iz 1998. godine, koja je u hrvatskom prijevodu objavljena u zagrebačkoj nakladničkoj kući Prometej, koristi znakovitu sintagmu Mračni kontinent. I doista kada se prelistaju stranice koje opisuju događaje novije povijesti potvrđuju se slike tame i užasa što su ispunile posljednje stoljeće.

U prvom su planu nacionalni sukobi i ratna razaranja. Prekrajaju se granice. Eksperimentira se s narodima i umjetnim državnim tvorvinama. Neke nacije nestaju, a nove države nastaju u raskolima i sukobima. Politički veleprevrati drmaju temelje mira i sigurnosti, a totalitarni režimi zatiru slobodu i uništavaju živote mnogih ljudi. S te strane promatrano, dotadašnja predvodnica svjetske civilizacije doista ulazi u suton, postaje kontinent mraka.

Glasoviti je Oswald Spengler u jednoj od najpopularnijih knjiga s početka dvadesetoga stoljeća upotrijebio izraz Propast Zapada. Njemački izraz 'Untergang' znači ujedno i zalazak i propast. Riječ je prije svega o zalazu i sumraku europske uljudbe, civilizacije koja je obilježena europskim jedinstvom u latinskom srednjem vijeku i novovjekovnim planetarnim širenjem europskoga utjecaja na sve kontinente.

Ali prema znakovitim riječima filozofa i pjesnika Friedricha Hölderlina, gdje je pogibelj tu se javlja i ono spasonosno, želio bih

naznačiti kako se u europskom pomračenju pojavljuje svjetlo izba-vljenja. U 20. je stoljeću ponovno, ovaj put u posvemašnjem global-nom širenju, prihvaćeno ono što je nastalo u grčkoj kolijevki europ-ske uljudbe, demokratski oblik vladanja u zajednici. Europa se vrati-la svojim demokratskim korijenima, poretom što ju je u određenim povijesnim razdobljima razlučivao od vladavina Istoka.

Do početka stoljeća uglavnom odrasle osobe oba spola nisu ima-le pravo glasa, a danas je to posvemašnja tečevina. U razdobi vlasti uloga parlamenata sve je snažnija. Zaštita ljudskih prava postaje opće dobro, prepoznatljivi znak slobode. Pravda zadobiva stožerno mjesto u pravosudnom sustavu, koji nije samo sklop pozitivnih zakona što ih valja slijepo provoditi. Izgrađuje se međunarodni poredak prava zas-novan na načelima pravедnosti i mira.

Zanimljivo je promatrati kako europski brod plovi u 21. stoljeće nakon baršunastoga prevrata i pobjede demokracije nad komuniz-mom 1989., kada su popucali okovi koji su razapinjali bipolarnu na-petost. Očito je nakon gubitka svjetskoga primata nastupilo doba otrežnjenja i samoosvještenja. Pola stoljeća u znaku obnove demo-kracije donijelo je, osim otkrića trajnih vrednota demokracije u pro-storu privatnosti pojedinca i obitelji, također svijest o socijalnim od-govornostima. Demokracija traži manje presezanja i upliva u privat-ni život građana od drugih državnih oblika.

Smjeru demokratskoga ujedinjenja prema kojemu se danas Europa giba, u bitnome je zacijelo pridonijela vizija utemeljitelja pa-neuropske ideje Richarda Coudenhove-Kalergija. Premda se u mraku prve polovice europskoga 20. stoljeća nisu odmah uspjele ostvariti paneuropske vizije, one nisu ostale puka utopija, kao velike ideolo-gijske iluzije poput komunizma. Europska unija gradi političku i go-spodarsku cjelinu u kojemu se kontinentu ponovno otvara svijetla perspektiva. Coudenhove-Kalergi izrijekom je opisivao zastarjeli po-litički sustav u Europi kao bolesni kontinent čijim će se ozdravlje-njem ukazati Nova Europa. Njegov izraz Pan-Europa označuje pro-gram udruživanja Europe u svrhovit političko-gospodarski savez, proces što se odvija pred našim očima.

Pitanje je kakav oblik demokratskoga saveza država Europa želi izgraditi. Da odgovor na to pitanje nije posve jednostavan, potvrđuju prijepori i poteškoće vezani za europski ustav. Nakon nekoliko neu-spiješnih pokušaja, ipak je 18. lipnja 2004. pošlo za rukom poglavarima država i vlada 25 članica Europske unije postići suglasnost o ustavnom ugovoru. Ali je i dalje u raspravi ostalo prijeporno spomin-janje kršćanske tradicije Europe i zazivanje riječi Bog u preambuli, za što su se osobito zalagali paneuropski članovi. Mnogima se isto ta-

ko čini preslab historijski patos ustava za oznaku snažnoga novog početka, kako je to bilo u američkoj deklaraciji o nezavisnosti i sličnim utemeljujućim aktima država.

Polagan je postupak otkrivanja zajedničke europske kulture nakon stoljetnih nametanja naroda različitih jezika i običaja. Mukotrpno izlazi na vidjelo da postoji europski identitet. Taj je identitet Europe zasnovan ponajviše upravo na duhovnoj tradiciji koja se vezuje uz ideju slobode i u posljednje doba demokracije. Ideja slobode i demokracije stvara danas Europu kao novu povijesnu i moralnu individualnost. To je posebice dospjelo na vidjelo u katalogu ljudskih prava u ustavu, koji svjedoče o snažnoj struji europskih kršćanskih vrijednosti i shvaćanja čovjeka.

Osebužno je mjesto Europe danas u njezinu posređujućem djelovanju između liberalne demokracije američkoga modela, za-

snovane na snažnom individualizmu i oblika vladavine istočne Azije prožete autoritarizmom. Europska je misija u ublažavanju krajnosti i izgradnji vlastitoga modela prožimanja društvene solidarnosti i individualne slobode. Autoritarni je oblik vladanja višekratno u povijesti potvrdio svoju razornost, a danas se sve više iskazuju i negativni učinci globalizacije svjetskoga tržišta isključivo u znaku stjecanja dobiti. Europa može ponuditi svoju mjeru i politički putokaz u smjeru europske demokracije bez prevelikih iracionalnosti i društvenih napetosti. Iz zapadne kršćanske slike čovjeka potječe ideja socijalnoga tržišnoga gospodarstva koje se zasniva na odgovornosti i solidarnosti.

Premda je začetak ujedinjavanja Europske unije potekao iz zajedničke carinske unije i tržišta, paneuropski projekt Europe ne smije ostati puki oblik prilagodbe europskoga kapitalizma potrebama globalizacije u

usponu. Očito je posrijedi nešto više od gospodarskoga i monetarnoga povezivanja jedinstvenom valutom - eurom. Paneuropska unija mora prevladati demokratski deficit u kojemu građani gube osjećaj pripadnosti i sudjelovanja. Tek je građanin koji ravnopravno i zainteresirano sudjeluje u politici potpun subjekt demokracije.

Europa treba izgraditi u svojim predstavničkim tijelima točke povezivanja u kojima će naći politički zajednički interes pripadnici svih europskih naroda. Pri tome se očekuje da građani i narodi po principu supsidijarnosti mogu demokratski oblikovati svoje posebne interese i težnje, bez preglašavanja i jednostranoga nametanja većinskih stavova. Tako valja ostvariti programatsko geslo Unije zapisano u preambuli - Ujedinjeni u mnogostrukosti.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić

PANEUROPA, EUROPSKA UNIJA I HRVATSKA

Hrvatska je 18. lipnja 2004. dobila pozitivnu ocjenu od Europskoga vijeća i postala kandidatom za članstvo u Europskoj uniji. Istoga je dana, koji će se pamtit, Europsko vijeće prihvatilo europski ustav! Pregovori o članstvu Hrvatske trebali bi početi početkom 2005. godine.

Osamostaljenje u 1991. i potom val međunarodnih priznanja Hrvatske od siječnja 1992. bili su u očima hrvatskih građana nezaboravni povijesni događaji koji su stvorili osjećaj slobode i oslobodili velike stvaralačke energije. Izlazak iz Jugoslavije za mnoge je od nas ujedno bio i prvi korak prema Europskoj uniji, povratak Europi. Rijetki su naraštaji ljudi u pojedinoj zemlji, koji dožive takve povijesne događaje.

Hrvatska je 18. lipnja 2004. dobila pozitivnu ocjenu od Europskoga vijeća i postala kandidatom za članstvo u Europskoj uniji. Istoga je dana, koji će se pamtit, Europsko vijeće prihvatilo europski ustav! Pregovori o članstvu Hrvatske trebali bi početi početkom 2005. godine

Potom su nesreće rata za obranu Hrvatske stavile na kušnju naše građane, iskušavale njihovu hrabrost ali i ljudskost, snagu i slabosti, koristoljubivost i poštivost, dale prilike razvoju nekih bolesti sebičnih ili bezobzirnih pojedinaca, ali i razvoju najljepših vrлина u borbi za slobodu i skrbi za prebrojne stradale prognanike i izbjeglice Hrvate, Bošnjake i sve druge. Dugotrajna pasivnost međunarodne zajednice, promatralaštvo i gotovo potpuna nedjelatnost Europske unije stavile su na kušnju polet i velike nade koje su se polagale u Europu, ali ipak ih nisu ugasile pa čak niti bitno umanjile.

Nakon duga čekanja i trpnje oslobodilačke su akcije Bljesak i Oluja u svibnju i kolovozu 1995. predstavljale golemo olakšanje i povratak narodnoga ponosa u dijelom porobljenu i ponižavanu zemlju. No Hrvatska je za njih, usprkos tadašnjoj podršci američke Clintonove administracije, bila od Europske unije kažnjena produženim isključenjem iz programa pomoći poput programa PHARE. Možda većina i ne zna da bi, da nije bilo podrške hrabrih pojedinaca, poput g. Alberta Rohana iz austrijskoga Ministarstva vanjskih poslova i ministra Aloisa Mocka, Hrvatska bila osuđena od Europske unije zbog tih akcija i podvrgnuta sankcijama. Tada se pokazalo kako je već i proširenje Europske unije 1995. Uniju približilo Hrvatskoj.

Sljedeće proširenje u svibnju 2004. ne samo da je još više približilo Europsku uniju Hrvatskoj, nego bi se gotovo moglo reći da je Hrvatsku zaobišlo. Njoj bi bilo mjesto u skupini s deset zemalja koje su tom najvećem proširenju Unije ušle u nju, a ona je

izostala. Za to postoje objektivni razlozi, ali se ovaj put ne možemo tužiti da nas je naprosto netko drugi izostavio. Doduše, dugo su predstavnici međunarodne zajednice, poput bivšega voditelja misije Europske unije u Hrvatskoj, odgovarali hrvatske političare od pokušaja da postave zahtjev za članstvo. Postojao je birokratski popis prigovora Hrvatskoj od suradnje sa sudom u Den Haagu i položaja nacionalnih manjina do slobode medija, koji se uvijek recitirao kada bi se poveo razgovor o izgledima Hrvatske za članstvo. To obeshrabrivanje nije bitno pomoglo da se ubrza razvoj demokracije, vlasti prava, ili gospodarstva i naobrazbe u Hrvatskoj. Naprotiv, usporavalo ga je.

Dugotrajna pasivnost međunarodne zajednice, promatralaštvo i gotovo potpuna nedjelatnost Europske unije stavile su na kušnju polet i velike nade koje su se polagale u Europu, ali ipak ih nisu ugasile pa čak niti bitno umanjile

Međunarodna je Paneuropska unija odavno ocijenila da Hrvatska ne treba čekati da je drugi pozovu, nego iz vlastite inicijati-

ve poraditi na približavanju Europi i europskim standardima, a uz to i postaviti zahtjev za članstvo. Napokon, kada su pregovori deset sada već novih članica već bili pri kraju, kada su k tomu Bugarskoj i Rumunjskoj dana jamstva da će ući u sljedećoj prilici, a s Turskom se vodili pregovori s mnogo zapreka, u Paneuropskoj se uniji procijenilo da je došao posljednji trenutak za hrvatsko postavljanje zahtjeva.

Međunarodna je Paneuropska unija odavna ocijenila da Hrvatska ne treba čekati da je drugi pozovu, nego iz vlastite inicijative poraditi na približavanju Europi i europskim standardima, a uz to i postaviti zahtjev za članstvo

Međunarodni predsjednik Paneuropske unije nadvojvoda Otto von Habsburg slavio je u studenome 2002. devedeseti rođendan. Proslave su mu bile priređene u Beču, Münchenu, Nancyu, Rimu i Zagrebu. Tom je prilikom, na želju nadvojvode da proslavu iskoristi i za korisne susrete i rad, predsjednik Odbora za vanjsku politiku Sabora dr. Zdravko Tomac sazvao 1. prosinca izvanrednu sjednicu Odbora u čast Ottu von Habsburgu. Na toj je sjednici međunarodni predsjednik Paneuropske unije iznio članovima Odbora razloge zbog kojih Hrvatska treba što prije postaviti zahtjev za članstvo u Europskoj uniji da ne propusti priliku idućega proširenja, iza koje se ne može znati kada će se ukazati sljedeća. Članovi su Odbora izvrsno primili taj poticaj. Tada je, kao član Odbora, dr. Ivo Sanader najavio da će njegova stranka predložiti da Sabor doneše deklaraciju o konsenzusu svih parlamentarnih stranaka o europskoj politici i orijentaciji Hrvatske. I doista je Hrvatski sabor u vrlo kratku roku donio takvu deklaraciju.

Potom je Hrvatska već u veljači 2003. predala, za grčkoga predsjedanja Uniji, u Atenu zahtjev za članstvo. U lipnju je primila iz ruku predsjednika Europskoga povjerenstva prof. Romana Prodića upitnik od 4500 pitanja, na koji je odgovorila u dogovorenu vrlo kratkome roku na jesen, i 9. listopada predao je premijer Ivica Račan u Bruselu odgovore na taj upitnik prof. Prodiću. Europsko je povjerenstvo dalo svoje pozitivno mišljenje na taj upitnik u proljeće ove godine, a 18. je lipnja to pozitivno mišljenje prihvatilo i Europsko vijeće! U taj tok događaja, koji se od kraja 2002. toliko zahuktavao, utkano je mnogo rada djelatnika Ministarstva za europske integracije i niza ministarstava koje su oni koordinirali, mno-

go rada naše diplomacije, naših eksperata i vodećih političara. Znatne je uspjehe u tome postigla i prethodna Vlada Ivice Račana, a sadašnja Vlada i njen predsjednik dr. Ivo Sanader izvrsno je nastavila taj posao. No u njega je utkano i mnogo zalaganja u europskim institucijama, pri kojima je - uz druge sudionike - znatan konstruktivan i promišljen posao poticanja i savjetovanja obavili su i ugledni članovi nevladine

Europsku uniju u prvome roku koji se nudi zemljama kandidatima koje 2004. još nisu mogle ući u Uniju, naime u 2007. godini!

Iako se nekomu može učiniti da sve to približavanje Europi predugo traje, a mnogima pak da prebrzo ide, ne može se poreći da je brzina događaja postala vrtoglava s obzirom na veličinu posla koji treba odraditi. Ipak svima koji odjednom, kako je dugo diskriminiranoj Hrvatskoj krenulo dobro, pri-

međunarodne udruge Paneuropske unije. Sve je to pomoglo bržoj obradi hrvatskoga slučaja, npr. pri ocjenjivanju u Europskome povjerenstvu, i povoljnijemu ishodu za Hrvatsku.

Međunarodna je Paneuropska unija, uz takvo lobiranje u institucijama, na svim sjednicama svojega Predsjedništva od 2003. zadavala svima svojim nacionalnim ograncima u više od 25 zemalja zadatak da svake godine organiziraju barem jednu manifestaciju u javnosti u prilog ulasku Hrvatske u

jete na velikim plakatima građanima da u Europskoj uniji nećemo imati sira i vrhnja, moramo odgovoriti da Europska unija nije raj zemaljski, nego vrt koji treba okapati i obrađivati, ali da se izazov mora prihvatiti jer vjerojatno malo tko želi da Hrvatska, pošto se sve druge zemlje zapadno i sjeverno od nje, a potom redom i istočno od nje, što prije budu mogle, ujedine u Europsku uniju, oстане izolirana i marginalizirana, bez ikakva utjecaja na zbivanja na svojem kontinentu i na najdemokratskiji i gospodarski najjači savez na svijetu, kojemu je napokon mogla, a onda odjednom nije više htjela biti član!

Kao što je Paneuropska unija igrala kao nevladina udruga vrlo aktivnu ulogu u vrijeme međunarodnoga priznavanja samostalne Hrvatske, kao što je u siječnju 1996., kada je Hrvatska bila međunarodno izolirana i kada su njeni predstavnici osjećali teškoće u komunikaciji u Europskoj uniji, Paneuropska unija kao međunarodna udruga imala je mogućnosti da - čak i preko reda - priredi prvu izložbu o hrvatskoj kulturi od osamostaljenja u inozemstvu, i to u srcu Europskoga parlamenta u Strasbourgu, tako i sada, u tijeku procesa pridruživanja Hrvatske i ulaska u Europsku uniju, pred Paneuropskom unijom stoje veliki izazovi. Ona mora nastaviti dokazivati, pa i nasuprot nekim domaćima političkim autistima, svoju svijest o građanskoj dužnosti svojih članova da kao ljudi koji vole svoju domovinu pomognu hrvatskim građanima da što prije postanu ravnopravni građani Europe!

Međunarodna Paneuropska unija je od 2003. zadavala svima svojim nacionalnim ograncima u više od 25 zemalja zadatak da svake godine organiziraju barem jednu manifestaciju u javnosti u prilog ulasku Hrvatske u Europsku uniju u prvome roku koji se nudi zemljama kandidatima koje 2004. još nisu mogle ući u Uniju, naime u 2007. godini!

EUROPSKA UNIJA - ZAJEDNIČKI USPJEH

Godišnja skupština Slovenskoga paneuropskog pokreta u Piranu

Pozdravna riječ prof. dr. sc. Pave Barišića 25. listopada 2003.

Poštovane dame i gospodo!

Dragi paneuropski prijatelji!

Velika mi je čast i zadovoljstvo što vas mogu srdačno pozdraviti u ime Hrvatske paneuropske unije.

Nalazimo se u povijesno značajnom vremenu kada se Europa ubrzano ujedinjuje u paneuropsku zajednicu prema zamisli utemeljitelja naše Paneuropske udruge Richarda Coudenhove-Kalergija. Osamdeset godina nakon njegova pionirskoga projekta integracije Europe, koji je u ondašnjim uvjetima posvemašnje podijeljenosti imao gotovo utopijske crte, sljedeće će godine Europska unija pomaknuti granice od svojega zapadnog ishodišta prema središnjemu i istočnom dijelu, te primiti u članstvo - uz postojećih petnaest - još deset novih zemalja. Čestitamo od srca Sloveniji što je uspjela u nastojanju da se nađe u prvom valu novo pridruženih članica europske obitelji, nakon izlaska iz zajedničke nam bivše jugoslavenske zajednice. Osobito je pohvalno što se Slovenija pritom, prema svim pokazateljima, nalazi u vrhu zemalja po ispunjavanju uvjeta Europske unije.

Zacijelo, u ubrzanom i uspješnom procesu integracije Slovenije u Europsku uniju,

bitnu je ulogu odigrala Slovenska unija (Movement). Upućujemo srdačne čestitke predsjedniku, g. France Bučaru na njegovim naporima i postignućima u uključivanju Slovenije u Europsku uniju. Kao što je bio velik njegov prinos u demokratizaciji i razdruživanju jugoslavenske zajednice, tako je očito znatan ostvaraj i zasluga za slovensko otvaranje prema demokratskom ujedinjenju Europe.

Hrvatska je zbog znatnih ratnih razaranja i agresije ostala izvan kruga zemalja koje sada ulaze u Europu. Ali, želim vas izvijestiti kako se u Hrvatskoj ubrzano pokušava nadoknaditi propušteno i potvrditi pripravnost za punopravno članstvo. Hrvatska je Vlada prije nekoliko mjeseci također predala zahtjev za uključenjem u Europsku uniju i upravo ovoga mjeseca predsjednik Vlade dostavio je Europskom parlamentu odgovore na upitnik o zadovoljavanju uvjeta.

Stoga na slovenski korak prema Europi gledamo kao na zajednički uspjeh koji će također biti poticajan za brže uključivanje Hrvatske i drugih zemalja u europsku zajednicu naroda. S pouzdanjem se veselimo što će Slovenija imati priliku zagovarati susjeda u europskim tijelima. Očekujemo također da će se i otvorena politička pitanja što prije riješiti razložitim dogovorima. Tu preporučujemo političkim predstavnicima naših zemalja da u dogovaranju i suradnji slijede primjer pozitivne suradnje slovenske i hrvatske Paneuropske unije.

Uz najljepše želje i sretan put susjedu Sloveniji u Europsku uniju, radujemo se mogućnosti da se što prije nademo ponovno u istoj, ali ovaj puta pravednijoj i demokratskoj zajednici. Neka se tako ostvari i okruni vizija utemeljitelja naše udruge o slobodnoj i demokratskoj paneuropskoj zajednici.

*Prof. dr. sc. Pavo Barišić,
predsjednik Hrvatske paneuropske unije*

NA GRANICAMA NOVE EUROPE

Skup PEU-a u Bad Radkersburgu i Gornjoj Radgoni

30. travnja - 2. svibnja 2004.

U sklopu manifestacija međunarodne Paneuropske unije, posvećenih proširenju Europske unije s deset novih zemalja članica, organizirale su Austrijska Paneuropska unija i Slovensko paneuropsko gibanje svečani program na granici dviju zemalja u Bad Radkersburgu i Gornjoj Radgoni.

U petak 30. travnja održala je Austrijska Paneuropska unija svoju skupštinu u Bad Radkersburgu u palači Nadasdy, u zgradi sadašnje gimnazije. Nakon izlaganja predsjednika Karla von Habsburga o proširenju Europske unije, skupština je izglasala rezoluciju u kojoj pozdravlja sadašnje veliko i hrabro proširenje, usmjerava pažnju na sljedeće kandidate Hrvatsku (in spe), Bugarsku i Rumunjsku, te zahtijeva niz pomaka u ustroju EU-a. Pritom je Hrvatskoj posvećena velika pažnja u tri odlomka rezolucije. Na skupštini su uz austrijske paneuropske članove prisutni i predstavnici iz Francuske, Njemačke, Slovenije, Hrvatske, Bugarske, Rumunjske, Španjolske i Švedske. Tekst deklaracije prilažemo u cijelosti.

Poslije toga održan je okrugli stol na kojem su govorili dr. Nicolaus Rockberger iz Švedske, doc. dr. Andrej Rahten iz Slovenije i prof. dr. Mislav Ježić iz Hrvatske. Okrugli stol izvrsno moderirali predsjednik Karl von Habsburg i tajnik Rainhard Kloucek. Dr. Rockberger je govorio iz perspektive zemlje članice EU-a, dr. Rahten iz perspektive zemlje koja se upravo pridružuje EU-u, a prof. Ježić iz perspektive Hrvatske koja je upravo pred deset dana dobila pozitivno mišljenje

Nicolaus Rockberger, Rainhard Kloucek, Karl von Habsburg - Lothringen, Andrej Rahten i Mislav Ježić

Europske komisije i nada se da će u lipnju postati kandidat, a do 2007. g. uspjeti pridružiti se Bugarskoj i Rumunjskoj kojima je već obećan ulazak u EU. To je bila prilika da se istaknu zasluge međunarodnoga predsjednika PEU-a dr. Otta von Habsburga za taj proces i da se Austriji, a osobito Austrijskoj Paneuropskoj uniji izrazi zahvalnost na trajnoj velikoj podršci Hrvatskoj.

Nakon svečane večere u Bad Radkersburgu uslijedilo je slavlje sa sjajnim vatrometom oko mosta na Muri.

U subotu 1. svibnja nastavljen je prijedopodne skup zasjedanjem Slovenskoga paneuropskoga gibanja u Gornjoj Radgoni u Kulturnom domu. Tu su govorili gradonačelnici obaju gradova blizanaca i slovenski govornici: predsjednik SPEG-a prof. dr. France Bučar, predsjednik Slovenske akademije prof. dr. Boštjan Žekš, filozof prof. dr. Tine

Hribar i predsjednik mariborskoga ogranka SPEG-a prof. dr. Stanko Ojnik. Gradonačelnici su govorili o umjetnom razdvajanju njihovih gradova, prof. dr. Bučar o europskome identitetu Slovenije i o povijesti bjezanja od njega, prof. dr. Žekš o prednostima i rizicima ulaska u EU, prof. dr. Hribar o nedoumicama pred EU-om, a prof. dr. Ojnik dao je bogat osvrt na kulturnu povijest Slovenije. Potom su gosti imali prilike pozdraviti skup. Karl von Habsburg je govorio o izvrsnoj suradnji Austrijske PEU i Slovenskoga PEG-a. Mislav Ježić je govorio o povijesnome danu koji obilježavamo, a o kojem će učiti u škola naša djeca i unuci diljem Europe pa i svijeta. Čestitao je slovenskim prijateljima na ulasku u EU i otklonio strahove od gubitka identiteta, jer ako su Slovenci trinaestak stoljeća održali svoj identitet bez vlastite države, onda su oni narod koji se najmanje mora bojati da će ga izgubiti u Europskoj uniji. Gerard Bokanowsky, opći ravnatelj prevodilačkih službi u Europskom parlamentu, isticao je da proširenje sada ne prestaje i da Europska unija nije umorna od širenja, nego se proces nastavlja. Iako mu to otežava život, raduje se što će uskoro organizirati prevodenje na 23 jezika - naravno, uključujući i hrvatski!

Poslije sjednice nekoliko slovenskih kolega zahvalilo se dr. Ježiću što im je, kako su rekli s obzirom na suzdržanost slovenskih govornika, jedini održao pravi svečani i poticajni govor u ovoj velikoj prigodi.

U subotu poslijepodne nastupilo je nekoliko govornika u Gornjoj Radgoni. Tako je glavna tajnica međunarodne PEU grofica Walburga Douglas govorila o sadašnjem proširenju i o budućim planovima Paneuropske unije da podupre sljedeće kandidate. Zato su, rekla je, među nama i predstavnici Hrvatske, Bugarske i Rumunjske. Zatim je

Nadvojvoda Otto von Habsburg

govorio Marijan Gorčev, prijašnji zamjenik predsjednika Vlade Makedonije koji je sa sobom doveo na skup i kćer pokojnoga predsjednika Trajkovskoga, pa Ana Ibrisić, podrjetlom iz Bosne, ali sada zastupnik u švedskome parlamentu. Nakon stanke nastavili su dr. France Bučar, pa Gergana Grnčarova, zamjenica ministra vanjskih poslova Bugarske te dr. Paul Rübig, zastupnik u Europskom parlamentu i potpredsjednik Austrijske PEU, koji je naglasio dobre izgleda Hrvatske i odlične dojmove koje je novi predsjednik Vlade dr. Sanader ostavio u europskim institucijama u kojima je govorio i pri susretima s ljudima u njima. U ime Republike Hrvatske vrlo je upućeno govorila pomoćnica ministrice za europske integracije dr. Višnja Samardžija o sadašnjem proširenju EU-a i o hrvatskom napretku prema kandidaturi. Posljednji govornik bio dr. Otto von Habsburg, međunarodni predsjednik PEU-a koji je razlagao o sadašnjem trenutku i budućim zadaćama pred Europom i paneuropskim pokretom. Pritom je naglasio Hrvatsku i druge zemlje koje imaju izgleda da se uskoro pridruže Uniji, te kritizirao političke konstrukte koji otežavaju razumijevanje Europe poput prikrpe «Zapadni Balkan». Tijekom njegova govora ušlo je u dvoranu 35 veleposlanika akreditiranih u Vatikanu, a tada u posjetu Sloveniji. Kada je završio s govorom, dobio je ovacije. Na kraju je glavna tajnica međunarodne PEU Walburga Douglas pozvala potpredsjednika međunarodne PEU da predsjedniku preda dar za njega. Na to je Mislav Ježić izašao za govornicu, čestitao

Glavna tajnica MPEU grofica Walburga Douglas u razgovoru sa sudionicima skupa i dr. Višnja Samardžija pomoćnica ministarstva za europske integracije

Sloveniji i novim članicama EU-a, zahvalio se dr. Ottu von Habsburgu na njegovim velikim zaslugama za gotovo svaku od zemalja koje ulaze u Uniju, te u ime okrenutosti Paneuropske unije budućnosti predao međunarodnomu predsjedniku domovnicu jedne od zemalja koje trebaju, uz pomoć PEU-a, među prvim sljedećima pridružiti se Uniji - Hrvatske. Neka to bude znak zahvalnosti, rekao je, i hrvatske Vlade i građana nadvojvoda Ottu von Habsburgu za sve što je učinio i čini za Hrvatsku, ali ujedno i simboličan dar u ime svih europskih zemalja koje

još trebaju, kada zadovolje uvjete, ući u ujedinjenu Europu da ona uistinu postane Paneuropa! Predaja hrvatske domovnice dr. Ottu von Habsburgu izazvala je ponovne ovacije, a više je sudionika skupa kasnije izjavilo da je to bio vrhunac svečane sjednice.

Slijedila je svečana večera u Radencima, te u nedjelju ujutro 2. svibnja sv. misa u župnoj crkvi Sv. Ivana Krstitelja u Bad Radkersburgu.

Akademik Mislav Ježić

PROSLAVA PROŠIRENJA EU-a U ROSENHEIMU

IZVJEŠĆE S 30. PANEUROPskih DANA održanih od 30. travnja do 2. svibnja 2004. u Rosenheimu pod pokroviteljstvom bavarskog predsjednika dr. Edmunda Stoibera

Na proslavi velikoga proširenja EU-a koja se održala u Rosenheimu u Bavarskoj, osim osmočlanog izaslanstva HPEU-a s predsjednikom prof. dr. Pavom Barišićem na čelu, na izravan poziv organizatora odazvao se i hrvatski ministar kulture mr. Božo Biškupić.

Već 30. travnja navečer počelo je svečano otvaranje na kojem je više od 300 delegata iz gotovo svih ograna međunarodne PEU pozdravljeno od strane domaćina PEU Bavarke i Njemačke (Hans Kijas, dr. Dirk Voss i Bernd Posselt) i gradonačelnice Rosenheima. Poslije toga prof. Dr. Heinz Dopsch sa Sveučilišta iz Salzburga održao je

zanimljivo povijesno predavanje: Chiemgau i Salzburg - Centri europske povijesti i kulture, a predsjednik PEU-a Francuske Alain Terrenoire također je kratko izložio temu: Karlo Veliki, Charles de Gaulle i EU kao sila. Cijeli program bio je popraćen ugodnim glazbenim okvirom.

Subota je počela uvodnim glazbenim programom Puhačkog rosenheimskog orkestra. Govornici su bili: dr. Otto von Habsburg, međunarodni predsjednik PEU-a, dr. Ingo Friedrich, potpredsjednik Europskoga parlamenta i potpredsjednik međunarodne PEU, mr. Božo Biškupić, hrvatski ministar kulture, Eberhard Sinner, bavarski ministar za odnose s EU-om i Bernd Posselt, predsjednik PEU Njemačke. Hrvatski ministar Biškupić govorio je o nastojanjima i velikom trudu hrvatske Vlade da se maksimalno ispuni što je moguće veći broj uvjeta za dobivanje pozitivnoga mišljenja (avisa) od strane Komisije EU-a, te da već u lipnju

Bernd Posselt i biskup Franjo Komarica

2004. započnu pregovori Hrvatske kao kandidata u procesu pridruživanja Uniji. U potpori hrvatskim nastojanjima u svojim su se govorima osobito založili Bernd Posselt i nadvojvoda dr. Otto von Habsburg. Oni su naglasili da ovo ne treba biti samo slavlje o ulasku velikoga broja zemalja u EU, već

početak djelovanja PEU-a za nova proširenja, prilagođavanja i izgradnju novih europskih standarda prema načelima koja njeguje Paneuropska unija.

Popodne je proteklo u razgovorima na pozornici u kojima se uz video-projekcije i dokumentarne fotografije evocirala povijest borbe za pad „željezne zavjese“ i ponovno oživljavanje cjelovite Europe.

Između ostalih, sudjelovali su: Poljacija Jolanta Kozłowska, Čeh Jan Šicha, Estonac Enn Tarto, Mađar Stephan grof Bethlen, Hrvat Franjo Komarica, biskup iz Banja Luke. Potom je organiziran ugodan izlet brodom na otok Frauenchiemsee, gdje je održana sv. misa na kojoj su celebrirali kardinal Friedrich Wetter, nadbiskup Münchena i Freisinga i biskup Franjo

Komarica iz Banja Luke.

Posljednji dan boravka (2. svibanj) ova- ga vrlo sadržajnog i ugodnog, izuzetno do- bro organiziranoga paneuropskog susreta, bio je posvećen evangeličkoj službi Božjoj i razgledavanju grada Rosenheima.

Vladimir Vadjon

Ulazak Hrvatske u EU naša je budućnost

GOVOR MINISTRA KULTURE RH MR. BOŽE BIŠKUPIĆA U ROSENHEIMU NA 30. DANIMA PANEUROPE POVODOM PRIMANJA NOVIH DESET DRŽAVA

Postignut je velik doprinos razvoju i konsolidaciji europskoga procesa integracije. Isto tako očekujem da će se donositi i slične odluke vezano za uključivanje Republike Hrvatske u iste integracijske procese. Pitanje približavanja Hrvatske Europskoj uniji već je duže vremena jedna od najo- bradivanih tema u hrvatskim medijima. To je referentna točka prema kojoj se mjeri uspjeh odnosno neuspjeh na političkom, jed- nako tako i na gospodarskom području.

U Europi se još uvijek vodi žestoka ra- sprava o europskom Ustavu i potrebi da se u njegovoj Preambuli unese kršćanska tradici- ja. Još uvijek u Europi postoje mnoge razli- ke koje sprječavaju definiranje sličnih zajed- ničkih stajališta. Mi smo svjesni da je ulazak u EU naša budućnost. Aktualna hrvatska Vlada zastupa stajalište da je zahtjev za kršćanskom tradicijom u europskom Ustavu može samo ojačati i potvrditi njegove temeljne vrijednosti, ali ni u kojem slučaju ne smiju značiti da su druge vjere isključene ili da njihovi doprinosi u izgradnji današnje Europe nisu priznati. Već 15-ak godina Hrvatska se nalazi u turbulentnoj fazi svoje povijesti, pokušavajući definirati novu društvenu formu i nove vrijednosti kao što su tolerancija i demokratsko društvo kojima Hrvatska želi pripadati. Želi se osloboditi desetljećima prevladavajuće komunističke diktature koja je pokušavala razbiti osnovne vjerske slobode. Kao i ostale europske drža- ve, Hrvatska je ponosna na svoje bogato na- sljede kulturne raznolikosti koje je dijelom posljedica stoljetnoga sučeljavanja različitih vjera i naroda na svome prostoru. Danas mo- ramo pronaći put da tu raznolikost vidimo kao bogatstvo. Kod novih naraštaja moramo postići da našu povijest, bez obzira na tamne događaje gledaju u duhu tolerancije i pažnje, da Hrvatska istodobno njeguje europske vri- jednosti i vlastite posebnosti.

Za hrvatsku Vladu odnosi prema EU glavni su prioriteti postavljeni kao strateški

ciljevi, odlučno se nastoje ispuniti kopenha- genski kriteriji za ulazak u EU. To znači iz- gradnja demokratskih načela i tržišnoga go- spodarstva, suradnja s haaškim tribunalom, garancija manjinskih prava, povratak izbjeg- lica, jačanje regionalne suradnje, te pro- vođenje reforme pravosuđa.

Moja država spremna je preuzeti svoje obveze u regiji jugoistočne Europe i služiti kao most prema drugim državama pokazu- jući im svojim iskustvom da se nalazi na ispravnom putu.

Europska unija proširivanjem postaje važnim PAN-EUROPSKIM SUBJEKTOM u međunarodnom poretu. S novim susjed- stvom treba razvijati partnerski odnos, što je bitno za zajednički stabilitet i dobrobit Europe. Briga o okolišu, posebice mora i ri- jeka, borba protiv međunarodnoga kriminala i terorizma, izazovi su koji zahtijevaju trajne

zajedničke mehanizme, izmjene informacija među samim državama EU-a, kao i među državama istočnih i južnih susjeda.

Hrvatska je spremna i sposobna podnije- ti svoj prinos izgradnji nove europske kuće u 21. stoljeću, želi se uključiti u izgradnju održivoga gospodarskog razvitka, unutarnje sigurnosti, prihvatiti europske demokratske standarde, pravnu državu, garantirati ljudska i manjinska prava, primijeniti novu strategi- ju održavanja mira i razvoja regionalne eu- ropske i globalne suradnje. Što će se Hrvatska bolje integrirati u EU, to će učinko- vitije doprinijeti stabiliziranju svoga južno- europskoga susjedstva.

Zahvaljujem na pozornosti i želim Paneuropskim danima u Rosenheimu uspje- šan rad na konferenciji, da se dogodi istinski forum i razmjena mišljenja unutar Pan- erupske unije.

Mr. Božo Biškupić

OPĆA SKUPŠTINA PANEUROPSCKE UNIJE - BANSKA BYSTRICA (18. - 20. lipnja 2004.)

Paneuropska unija Slovačke organizirala je u Banskjoj Bystrici 19. lipnja 2004. svečanu sjednicu Opće skupštine Paneuropske unije. No radni je dio započeo još u predvečerje prethodnog dana prezentacijom paneuropskih klubova mladih u restoranu "Zlaty Bažant". Hrvatsku Paneuropsku uniju na ovom su skupu predstavljali su: Nevenka Nekić, Vlado Vadjon i Jasmin Hutinović.

PEU Slovačke osnovana je u studenom 1989. godine. Uz Bratislavu, aktivne su podružnice PEU-a u Banskjoj Bystrici i Košicama te sekcija Paneuropske mladeži. Iako se držalo da će se ovaj skup održati u Bratislavi, na prijedlog dr. Otta von Habsburga, međunarodnog predsjednika Paneuropske unije, odlučeno je da Banska Bystrica, kao glavni grad središnje Slovačke, bude domaćin paneuropskih predstavnika cijele Europe.

Sukladno programu, drugi dan se paneuropskim predstavnicima, u prostorijama Gradske vijećnice, obratio gradonačelnik Banske Bystrice, Jan Kralik. Posebno je toplo pozdravio dr. Otta von Habsburga, a u nastavku govora upoznao nas je s privrednim i kulturnim potencijalom okruga Banská Bystrica, gdje živi 800.000 tisuća ljudi, ali i s problemima cijele Slovačke:

"...Koju vas ne moraju zanimati i kojima se rado ne hvalimo". Gradonačelnik Kralik rješenje vidi u Europskoj uniji, a s tim se u

Dr. Otto von Habsburg i Jan Figel

Jan Kralik, Anton Hykisch, dr. Otto von Habsburg, predstavnik mladeži PEU Slovačke i Jan Figel

u najvećem dijelu složio i dr. von Habsburg. U svome govoru, dr. Otto von Habsburg je rekao da se protivi interesima onih koji inzistiraju da EU uspori svoj tempo proširenja, napomenuvši pri tome da je potrebno shvatiti kako je Paneuropa cijela Europa, bez ikakvih selekcija. Prema njegovim riječima, Hrvatska je prva na popisu zemalja koje će postati članicom EU-a u sljedećem krugu proširenja. Nešto kasnije kada su se cijenjenom skupu pridružili nekadašnji slovački predsjednik Michal Kovač i predsjednik PEU Slovačke Jan Figel koji je ujedno i povjerenik Europske komisije za Slovačku, održana je i konferencija za novinare. Susret s novinarima vodio je Anton Hykisch, dipl.ing. i nekadašnji slovački veleposlanik u Kanadi.

Odgovarajući na novinarsko pitanje, Jan Figel je napomenuo da europska integracija nije revizija prošlosti već njegovo prevladavanje, dodavši da je EU "... Način kako izgraditi bolju budućnost, ujedinjujući svoje interese i vrijednosti. Ako svaki Europljanin bude smatrao ujedinjenu Europu kao nešto svoje, a ne nametnuto, ona će se razvijati na dobrobit svih njezinih stanovnika".

Nakon stanke za ručak, radni se dio skupa nastavio u velikoj dvorani Sveučilišta "Mateja Bela" u Banskjoj Bystrici, točnije na Fakultetu političkih znanosti i međunarodnih odnosa. Nakon svečanih govora predsjednika PEU-a dr. Otta von Habsburga i predsjednika PEU Slovačke Jana Figela, skupu se obratila Anna Zaborska, slovačka poslanica

u Europskom parlamentu koja je održala predavanje o temi "Europski parlament i europske kulturne vrijednosti". Anton Hykisch govorio je o "Perspektivi Paneuropske unije", a Juraj Stern održao je predavanje, čiji naslov glasi "Narodna konvencija i Paneuropska unija". Michal Kovač, nekadašnji slovački predsjednik na istom je skupu proglašen počasnim članom PEU Slovačke. Uručivanje kristalnog srca u znak sjećanja na Richarda Coudenhove-Kalergija veleposlanicima Austrije i Francuske u Slovačkoj, bio je vrhunac svečanosti.

Posljednji dan je za paneuropske predstavnike iz inozemstava na obližnjim Niskim Tatrama priređen tradicionalni slovački ručak. Hrvatsko izaslanstvo još jednom je sve prisutne pozvalo na skup koji će se u organizaciji Hrvatske PEU održati u Zadru u mjesecu listopadu 2004. godine.

Jasmin Hutinović

Izaslanstvo HPEU-a: Vladimir Vadjon, Nevenka Nekić i Jasmin Hutinović

SJEDNICE PREDSJEDNIŠTVA MEĐUNARODNE PANEUROPKE UNIJE

u Münchenu 13.-14. prosinca 2003.
i u Budimpešti 3.-4. srpnja 2004.

• Na sjednici proširenoga Predsjedništva međunarodne Paneuropske unije u Münchenu u prosincu 2003. bili su prisutni međunarodni predsjednik dr. Otto von Habsburg, potpredsjednici Mislav Ježić i Michel Habib-Deloncle, tajnica grofica Walburga Douglas, članovi Predsjedništva i predsjednici nacionalnih ogranka Paneuropske unije. Na početku su posebno pozdravljeni novi predsjednici Hrvatske Paneuropske unije prof. dr. Pavo Barišić i Slovačke Paneuropske unije dr. Jan Figel. Nakon posljednjega proširenja Europske unije i posljednjih europskih izbora, Jan Figel je postao povjerenik u Europskoj komisiji. Na sjednici su podnesena sva izvješća koja protokol rada Predsjedništva zahtijeva. Predsjedništvo je obaviješteno o stvaranju inicijativnoga odbora u Srbiji i Crnoj Gori koji se želi razviti u ogranak Paneuropske

unije, i o razgovorima koji su s članovima inicijative vođeni u Beogradu. Razmotrena su financijska pitanja, utvrđena je članarina ogranka. Odbor za reformu organizacije Paneuropske unije dao je svoje izvješće o radu. Razmotren je i kalendar događanja u 2004. godini, u koji je ušlo i zasjedanje Hrvatske Paneuropske unije u Zadru 15.-17. listopada. Za nas je osobito znatno da je Predsjedništvo posebnu točku posvetilo međunarodnomu paneuropskomu programu «Hrvatska 2007.» i ponovilo poziv s prethodne sjednice u Parizu svima svojim nacionalnim ograncima u preko 25 zemalja da svake godine organiziraju barem jednu manifestaciju u javnosti u prilog ulasku Hrvatske u Europsku uniju u prvome roku koji se nudi zemljama kandidatima koje 2004. još nisu mogle ući u Uniju, naime u 2007. godini!

• Na sjednici užega Predsjedništva Međunarodne Paneuropske unije u Budimpešti u srpnju 2004. pod predsjedanjem nadvojvode dr. Otta von Habsburg, iz Hrvatske je bio prisutan samo prof. dr. Mislav Ježić, počasni predsjednik HPEU, kao potpredsjednik međunarodne Paneuropske unije. Osim obaveznih izvješća, raspravljalo se situaciji nakon proširenja Europske unije u svibnju i o sljedećemu koraku proširenja članstva novim kandidatima, i tu je posebna pažnja posvećena Hrvatskoj kao jedinom kandidatu kojemu još nije zajamčen nikakav približan datum ulaska u EU. Zato se program «Hrvatska 2007.» mora nastaviti. Znatno dio rasprava ticao se reorganizacije Paneuropske unije u skladu s promijenjenim okolnostima, te priprema za Skupštinu međunarodne Paneuropske unije u prosincu 2004. u Strasbourgu.

TKO JE ZA EUROPU, MORA BITI I ZA ULAZAK HRVATSKE U EU

Međunarodni predsjednik Paneuropske unije Otto von Habsburg, predsjednik HPEU-a prof. dr. Pavo Barišić te dopredsjednik MPEU-a i počasni predsjednik HPEU-a akademik Mislav Ježić, posjetili su u listopadu 2003. predsjednika Mesića, a zatim u siječnju 2004. godine hrvatskog premijera dr. Ivu Sanadera. Razgovarali su o planu da Republika Hrvatska do lipnja ove godine dobije status kandidata (što se u međuvremenu i ostvarilo) i da se odredi datum početka pregovora za ulazak Hrvatske u Europsku uniju.

Premijer Sanader i predsjednik Mesić posebno su zahvalili von Habsburgu i predstavnicima HPEU-a za sve što su do sada učinili za Hrvatsku na njezinu putu prema EU-u i NATO-u.

Uvijek vedar, s jezgrovitim i jasnim mislima, Otto von Habsburg rekao je predsjedniku Vlade RH sljedeće: "Poduprijet ćemo Hrvatsku. Tko je danas uistinu iskreno za Europu, taj mora biti i za ulazak Hrvatske u Europsku uniju".

Dr. Otto von Habsburg i
predsjednik Stjepan Mesić

Naša delegacija kod predsjednika Mesića

Dr. Ivo Sanader i Romano Prodi

TRIBINE I PREDAVANJA

Rat kultura

U četvrtak, 4. prosinca 2003. održana je tribina pod naslovom RAT KULTURA (Krieg der Kulturen). Predavač je bio prof. dr. sc. Henning Ottmann, profesor Političke teorije i filozofije na Institutu Geschwister-Scholl Sveučilišta Ludwig Maximilian u Münchenu. Objavljuje knjige i radove iz političke teorije i filozofije, o Hegelu i Nietzscheu. Autor je opsežnog izdanja «Povijest političkoga mišljenja» u šest svezaka. Tribina se rganizirala uz simultani prijevod u suradnji s Hanns Seidl Stiftungom. Voditelj tribine bio je prof. dr. Pavo Barišić, predsjednik HPEU-a.

U predavanju su se razmatrali sljedeći bitni stavovi:

- kritičko razmatranje Huntingtonove teze o ratu kultura
- perspektive održanja nevlastitih kulturnih identiteta
- odnos Zapada i Istoka
- globalna demokratizacija

Svijet je bio jednostavan kad je još bio bipolarnost s dvije supersile: SAD-om i Sovjetskim Savezom. Međutim, nakon raspada bipolarnoga svijeta situacija je vrlo zamršena. Bivši Sovjetski Savez, odnosno Rusija, ima status srednje sile, Europa je «raštiman orkestar» koji u ekonomskom smislu predstavlja «diva», dok je vanjskopolitički i vojno tek - «patuljak». Kina predstavlja veliku silu s obećavajućom budućnošću. Pokazalo se da je bipolarnost donosila zapravo stabilnost, za razliku od sadašnje multipolarnosti. Globalizacija oslabljuje nacionalne države. Huntington tvrdi da je SAD nakon propasti Sovjetskog Saveza tražio novoga neprijatelja, primjerice, u islamskom svijetu i Kini. Na taj se način potiče sukob kultura. Potvrda za to je i slučaj «11. rujna». Rat se opravdava borbom protiv terorizma, napadaju se države koje se ne mogu braniti, a u slučaju Iraka to je novi način kada se uz pomoć UN-a država razoružava i uvode sankcije, a kao rezultat svega su žrtve djece ispod pet godina, kojih je bilo čak 500000. Prvi svjetski rat je bio posljednji rat u kojem su kao žrtve većinom pogibali vojnici. U svim daljnjim ratovima više je poginulo civila! Materijalni uzroci konflikata u svijetu su kao i većinom u povijesti: teritorij, resursi, živežne namirnice, u širem smislu (dijaman-ti u Africi, nafta na Bliskom istoku, daskora će to biti voda).

Čak 1,2 milijarde ljudi na našoj Zemlji oskudijeva u svemu onome što jednom čovjeku treba za život. Koliko god se situaciju u Aziji poboljšavala (Kina i dr.), dotle je cijela Subsaharska Afrika žalostan primjer naza-

dovanja, infekcijskih epidemija, što se naza-lost povezuje s korumpiranim elitama i uvi-jek novom kleptokracijom. Transportni pu-tovi su dugi i nerentabilni itd.

Prema definiciji Svjetske banke siro-mašan je onaj tko posjeduje manje od jedno-ga dolara dnevno za preživljavanje. To po-gađa svakog petog stanovnika naše Zemlje. Apsolutno siromašni u tome smislu žive u 49 država od kojih se samo u Africi nalazi 34. Uzroci konflikata su stoga u siromaštvu i oskudici.

Sve veću ulogu u današnjim ratovima imaju razlike u podrijetlu, kulturi i vjeri.

Bitno je da se moraju priznati različite kulture i različiti načini života, pri čemu ključnu ulogu ima dijalog među religijama. Jednakost među ljudima i grupama mora po-stojati neovisno o podrijetlu čovjeka, vjeri društvenom sloju i načinu života. U budućim konfliktima glavno će pitanje biti priznava-nje vlastitoga identiteta, slobode i samo-stalnosti. Mir ima svoju pretpostavku u pra-vednosti. Određena nada postoji radi činjenice da porastom demokratizacije dolazi do smanjenja vjerojatnosti da će doći do novih ratova. Još je sv. Augustin govorio da mir izlazi iz ljudskih duša, a ne postoji kao vječno zadan na zemlji.

Vladimir Vadjon

Kloniranje - mit i/ili utopija?

Tribina **Tonči Matulića** s Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održana 22. siječnja 2004.

Jednoj tvrdnji u svezi kloniranja teško je odreći istinitost. Naime, gotovo da nijedna bioetička tema nije privukla na sebe toliku znatizeljnu nestručne javnosti kao što je to

učinila tema kloniranja. O tome se intenziv-no govori posljednjih sedam godina, točnije od 27. veljače 1997., kada se na naslovnici međunarodnog tjednika za prirodne znanosti «Nature» pojavilo janje, svima dobro znano pod imenom Dolly, pod čijim papcima je stajao naslov: «Stado klonova».

Vijest je za manje od jednog dana obišla globus. Biologu Ianu Wilmutu i kolegama iz Roslin Instituta (Edinburgh) uspjelo je po prvi put u ljudskoj povijesti stvoriti prvi klon ovce, a time prvi klon domaćih životinja uopće. Tehnika kloniranja je bila reproduktivna. Radilo se o odvajanju jezgre (genetičkog materijala iz somatske stanice uzete iz vimenca odrasle ovce i nakon toga o unošenju te iste jezgre u ovčje jajašce, kojemu je prethodno odstranjena jezgra s genetičkim materijalom. Novonastala oplodena jajna stanica se uspješno počela dijeliti i usljedno razvijati do rođenja ovce Dolly koja je isto-dobno bila zakašnjela identična - genetička - «sestra» blizanka ovce-davateljice gene-tičkog materijala te njezina «kćer». «Sestra» i «kćer» u jednom te istom primjerku ovce Dolly. Je li to moguće? Očito da jest. Ali, to je tema za sebe.

Nije trebalo dugo čekati da se pitanje o reproduktivnom kloniranju sa sisavaca, do-maćih i divljih, prebaci na čovjeka. Je li mo-guće stvoriti ljudski klon? Teorijski, odgo-vor je od prvih početaka bio pozitivan. Kao takav je već bio poznat i etički analiziran poodavno, a nisu ga zaobišli već početkom sedamdesetih godina ni američki filozofi L. Kass i D. Callahan te nešto kasnije nje-mačko-američki filozof židovskog podrijetla H. Jonas u poznatom djelu «Princip odgo-vornosti». Od tada do danas bioetičke ra-sprave o reproduktivnom kloniranju ne pre-staju, štoviše, sve su učestalije, emotivnije i dakako bliže zaključku o definitivno nepo-mirljivim argumentima. Jer, kako je to već običaj u demokratskim i pluralističkim društvima da se oko jednog te istog moral-

nog problema stvaraju različite, a uglavnom dvije suprotstavljene struje, tako nije trebalo dugo čekati da se i oko reproduktivnog kloniranja stvore dvije struje, pri čemu jedna iznosi argumente «za», a druga argumente «protiv». Ukratko, jedni su za reproduktivno kloniranje čovjeka, drugi su protiv njega. Jedni govore o kloniranju kao o najvećem prirodno-znanstvenom dostignuću u rješavanju problema, bilo urođene ili stečene, ljudske neplodnosti, ali ne samo nje. Naime, to se dostignuće kod ne malog broja autora usporuje gotovo pa s božanskim svojstvima čovjeka, tj. s konačnim ljudskim postignućem tehničkih uvjeta i mogućnosti koji omogućavaju «stvaranje», prispodobivo s teološkom idejom Božjeg stvaranja svijeta i čovjeka. Nasuprot tome, drugi govore o kloniranju kao pravom despotizmu i nasilju kako nad prirodnim procesom ljudskog rađanja tako i nad samim plodom ljudskog rađanja - novim ljudskim bićem. U tom se kontekstu reproduktivno kloniranje uzima za eklatantni primjer kršenja prirodnih bioloških zakonitosti i procesa te grubog zadiranja u plan Božjeg stvaranja ili zadiranja u apriorni prirodni poredak stvari, viđen kao rezultat prirodne evolucije života s imanentnim - stoga normativnim - zakonima.

U tako podijeljenim, sučeljenim i polariziranim društvenim okolnostima ideja totalne zabrane reproduktivnog kloniranja čovjeka neminovno otkriva svoje utopijsko lice. Tradicija etički utemeljenih moralnih zabrana većine suvremenih znanstveno-tehničkih zahvata u ljudsko rađanje kao i zabrana manipulacijskih zahvata u genetičku strukturu ljudskog organizma, neprestano je pod udarom neoliberalnih kritika. Jednu skupinu tih kritika čine argumenti prirodnoznanstvene provenijencije koji brane i afirmiraju ideju slobode (neograničene) prirodnoznanstvenih istraživanja, dakle slobodnog odvijanja istraživanja bez ikakvih uplitanja vanjskih - etičkih, pravnih, političkih - mehanizama kontrole prirodnoznanstvene djelatnosti. Drugu skupinu tih kritika čine argumenti neoliberalne filozofske provenijencije koji brane i afirmiraju ideju slobode individualnoga izbora shvaćene kao posljednja instancija moralnog opravdanja konkretnoga ljudskog djelovanja, a sve to nasuprot uplitanju bilo koje nad-individualne instance (religijske, političke i dr.) u pokušajima da ograniči slobodu izbora pojedinca, i to ne samo u uvjetima kada ta sloboda ugrožava slobodu drugih, nego u uvjetima kada ta sloboda svjesno krši objektivno spoznati moralni poredak koji se otkriva kao apriorno normativan za individualnu slobodu izbora.

Imajući na umu te spoznajne uvide u suvremeno stanje stvari na području bioetičkih rasprava, jasno je da suvremena tradicija moralnih zabrana namjernog pobačaja, svih metoda i tehnika humane izvan tjelesne oplodnje, nekontrolirane primjene metoda i tehnika genetičkog inženjeringa na području

humane genetike kao i aktivne eutanazije, nije postigla značajnije rezultate u implementaciji tih zabrana u suvremena zakonodavna rješenja. Štoviše, suvremena liberalno-demokratska društva postojećim zakonodavnim rješenjima pokazuju definitivnu sklonost prema ideji slobode individualnoga izbora. To konkretno dokazuje da suvremena neoliberalno-zakonodavna rješenja ništa ne zabranjuju totalno, već samo utvrđuju granice koje pojedinac ili skupina ne smiju prijeći u svojim konkretnim djelovanjima zbog zahtjeva za neugrožavanjem slobode drugih. U tom se kontekstu moralni zahtjev totalne zakonske zabrane reproduktivnog kloniranja čovjeka, a koji stoji na liniji prije spomenute tradicije moralnih zabrana, otkriva kao čista utopija. Utopijsko lice toga zahtjeva se možda može promijeniti samo uz jedan uvjet, a taj je da se primijeni način funkcioniranja suvremenog liberalno-demokratskog društva. A može li se mijenjati način

Kloniranje - mit i/ili utopija? I jedno i drugo. Mit je zato jer zabranu kloniranja čovjeka svjesno podvrgava kritici koja takvu zabranu promiseće u utopijski zahtjev. Utopija je zato jer dopuštenje kloniranja čovjeka podvrgava kritici koja takvo dopuštenje prepoznaje kao mit koji čovjeku zmijski laska da svoju osobnu i svjetsku sudbinu čvrsto drži u svojim rukama, tj. da je ne pripusti ni Bogu ni bogovima

funkcioniranja tog društva, bez da se time radikalno ne dovede u pitanje njegovo postojanje? Ponešto od svega toga pokazuju recentne međunarodne rasprave koje su svoje mjesto našle u UN-u. Naime, na prijedlog Francuske i Njemačke da se problem kloniranja riješi selektivno, tj. na način da se reproduktivno kloniranje čovjeka zabrani, a da se tzv. terapijsko kloniranje ljudskog embrija dopusti pod određenim uvjetima, doživjelo je žestoko suprotstavljanje nekih zemalja, među kojima se, začudo, našao SAD i Vatikan. U međuvremenu je njemačka javnost i politička volja izražena u Bundestagu, otrgnula tu zemlju iz savezništva s Francuskom koja nije ostala sama. Svijet se

podijelio na «za» i «protiv», pri čemu uvijek postoje nijanse u pristupima.

Kostarikanski nacrt prijedloga Deklaracije o posvemašnjoj (comprehensive) zabrani kloniranja naišao je na jednako toliko odobravanja koliko i osuđivanja i odbacivanja. Daljnja rasprava u UN-u o kloniranju je odgođena za jesen 2004. godine, jer 2002./03., osim podjela i sučeljavanja nije se iznjedrilo uvjerenje o očekivanom međunarodnom konsenzusu glede zabrane, a svako predviđanje konačnog ishoda je osuđeno na nesigurnost. No dobro se podsjetiti da je Vijeće Europe već 12. siječnja 1998. u Parizu donijelo «Dodatni protokol» uz «Konvenciju o ljudskim pravima i biomedicini» (Oviedo, 4. travnja 1997.) «o zabrani kloniranja ljudskih bića», u kojem se uopće ne spominje zabrana mogućnosti tzv. terapijskog kloniranja ljudskog embrija, već se samo kaže da je zabranjen postupak stvaranja ljudskog bića genetički identičnog drugom, bilo živom ili mrtvom, ljudskom biću (čl. 1.). U tom je kontekstu problematično to što tzv. terapijsko kloniranje ljudskog embrija uopće nije terapijsko po smislu, već samo cilja na krajnju terapijsku primjenu rezultata, a ovo potonje nije ništa drugo nego reproduktivno kloniranje čovjeka, budući da ono podrazumijeva upravo stvaranje ljudskog embrija, kao najranijeg stadija razvoja svakog ljudskog bića. Prema tome, tzv. terapijsko kloniranje ljudskog embrija je u svojoj biti reproduktivno sa svrhom korištenja dobivenog embrija. A to ujedno uključuje svrhu njegova uništenja za dobivanje biološkog materijala koji se potom može iskoristiti u terapijske svrhe. Identičan problem je zastupljen također u Unescovoj «Univerzalnoj deklaraciji o ljudskom genomu i ljudskim pravima», izglasanoj na Glavnoj skupštini toga tijela u Parizu, 11. studenoga 1997., u kojoj izričito stoji da je reproduktivno kloniranje ljudskog bića suprotno ljudskom dostojanstvu (čl. 11.), ali je izostavljeno tzv. terapijsko kloniranje ljudskog embrija. Sve to potvrđuje utemeljenost čiste utopijske vrijednosti zahtjeva za totalnom zabranom reproduktivnog kloniranja čovjeka, jer ono što se navodno zabranjuje u tim međunarodnim dokumentima, ali i drugdje, moguće je izigrati samo drukčijim nazivom metode i tehnike kloniranja. Dakle, preporuča se zabrana reproduktivnog kloniranja čovjeka, ali se pritom uopće ne spominje, a možda se čak i predmnijeva dopuštenje tzv. terapijskog kloniranja ljudskog embrija koje na prirodnoznanstveno-tehničkoj razini nije ništa drugo nego reproduktivno kloniranje čovjeka.

Genetički inženjering očito pogoduje stvaranju lingvističkog inženjeringa. Stoga ne bi trebalo biti naivan pa ne prepoznati bit čitavog problema. A bit se sastoji u tome da se u inženjerskoj civilizaciji sve prevodi u inženjerski jezik. Humanističke znanosti neka se snalaze u tome kako znaju i umiju,

Najlakši im je put, ali time ujedno i najgori, da potpišu vlastitu kapitulaciju pred etičkim izazovima suvremene prirodnoznanstvene djelatnosti, jer je u toj djelatnosti već poodavno tehnika zamijenila etiku.

Međutim, to je tek lice priče o reproduktivnom kloniranju čovjeka. Ta priča ima i svoje naličje. Ono nas lansira čak u mitološki sferu, i to suvremenog - prirodnoznanstvenog tipa. U tom je kontekstu dovoljno spomenuti pseudoreligijsku sektu pod imenom raelijanizam, koja spada u skupinu UFO («unidentified flying objects») organizacija orijentiranih prema izvanzemalcima. Na prijelazu iz 2002. u 2003. godinu, više od dva mjeseca svjetsku javnost su zabavljali Raël (Claude Vorihon), osnivač spomenute sekte, i Brigitte Boisselier, izvršna direktorica «Conaida», tj. raelijanske biotehnološke kompanije za kloniranje čovjeka, s viješću koja do dana današnjega nije ni provjerena ni potvrđena, naime da je rođen prvi ljudski klon - djevojčica Eva. Nisu jedini lansirali takvu vijest posljednjih godina, ali su svakako bili i ostali najzabavniji. Reprodukativno kloniranje čovjeka im je omogućilo da iz totalne anonimnosti u samo nekoliko dana steknu svjetsku slavu i tako prošire ideju da život na zemlji nije plod ni Božjeg stvaranja ni spontane biološke evolucije, nego je nastao prije 25 tisuća godina kad su ga metodama i tehnikama genetičkog inženjeringa stvorili izvanzemaljci koji su u mogućnosti reprodukativnog kloniranja prepoznali zrelost čovječanstva da konačno primi poruku o vlastitom podrijetlu i nastanku života na Zemlji. Da čovjek ne povjeruje!

Francis Crick, nobelovac i otkrivač strukture DNA 1953. godine zajedno s Jamesom Watsonom, veoma je blizak raelijanskim mitovima. Novovjekovno prirodnoznanstveno pobijanje klasičnih, bilo religijski ili filozofijski shvaćenih mitova, o postanku svemira, života i čovjeka, sve više ide u

smjeru stvaranja novih mitova, ali ovaj put tzv. istinski emancipacijskih mitova utemeljenih na prirodnoznanstvenim spoznajama. Jer, kako bi inače čovjek opstao bez mitova? Moderna fizika i kozmologija su detronizirale Zemlju iz središta svemira, a time i ideju o božanskom stvaranju svemira i svega njemu pripadajućega. Moderna biologija i genetika, posebno poduprte teorijom evolucije života, detronizirale su čovjeka iz središta Zemlje i prirodnog svijeta života, a time i ideju o božanskom podrijetlu čovjeka i života uopće. Moderna psihologija, dodatno poduprta neuroznanstvima, detronizirala je ljudski duh iz središta filozofije i religije, a time i ideju o božanskoj uzvišenosti i posebnosti čovjeka u prirodnom svijetu života. Po tome se kaže da je čovjek uvijek bio i ostao «animal», a «rationale» u njemu predstavlja puku prirodnu slučajnost podržavanu funkci-

**U inženjerskoj civilizaciji
sve se prevodi u
inženjerski jezik.
Humanističke znanosti
neka se snalaze u tome
kako znaju i umiju.
Najlakši im je put, ali time
ujedno i najgori, da
potpišu vlastitu
kapitulaciju pred etičkim
izazovima suvremene
prirodnoznanstvene
djelatnosti, jer je u toj
djelatnosti već poodavno
tehnika zamijenila etiku**

jom moždanih neurona i sinapsa. Slijedom toga, na mjesto Boga dolazi priroda, na mjesto religije dolaze prirodne znanosti, na mjesto filozofije dolaze prirodnoznanstvene teorije, na mjesto etike dolaze biološke i genetičke spoznaje, na mjesto ljudskog duha dolaze psihološka i neuroznanstvena objašnjenja. U čitavom tom kontekstu reproduktivno kloniranje čovjeka želi samo dodatno učvrstiti već poodavno poznatu i podržavanu ideju o čovjeku koji može sve sam, komu nitko ne treba sa strane, koji je dovoljan samome sebi, a što sve zajedno potvrđuje ideju o već dobro napredovalom stadiju razvoja prirodnoznanstvenog materijalizma koji još sam treba riješiti mali problemčić zvani smisao egzistencije. No budući da smisao neprestano izmiče, a što god čovjek misli da mu je bliži to se dan kasnije otkrije da mu je sve dalji, onda valja posegnuti za mitovima, jer u konačnici to im je i funkcija - da daju smisao i orijentaciju ljudima. Ispraznjene niše starih mitova ne mogu tek tako ostati prazne, jer prazninu osjeća čovjek. To je zapravo njegova egzistencijalna - pa stoga i nepodnošljiva - praznina. Ako te niše već jesu svjesno ispraznjene, onda ih valja svjesno popuniti novim mitovima. A budući da su stari mitovi bili uglavnom religijski, a religija je zastarjela i iracionalna, onda novi mitovi trebaju biti suvremeni, tj. prirodnoznanstveni i racionalni. Ljudskom razumu je time dosuđeno da se zaodjene u ruho mita. Jer što može biti sličnije ideji mita od bespogovorne vjere u ljudsko znanje i ljudsku moć? Zar tome u prilog ništa ne kaže «nastrana» bliskost između reprodukativnog kloniranja čovjeka i raelijanskih nebuloznih umotvorina?

Dakle, kloniranje - mit i/ili utopija? I jedno i drugo. Mit je zato jer zabranu kloniranja čovjeka svjesno podvrgava kritici koja takvu zabranu promeće u utopijski zahtjev. Utopija je zato jer dopuštenje kloniranja čovjeka podvrgava kritici koja takvo dopuštenje prepoznaje kao mit koji čovjeku zmijski laska da svoju osobnu i svjetsku sudbinu čvrsto drži u svojim rukama, tj. da je ne pripusti ni Bogu ni bogovima. Prema tome, odgovor na pitanje o opasnostima od samouništenja čovjeka i prirode ne ovisi o savršenosti postojećega svijeta, nego o nesavršenosti postojećega čovjeka. Kad se nesavršenost nasilno prometne u savršenost tada sve postaje dopušteno. Na djelu je zapravo uvijek ista mitologija, samo s drugim predznakom. I na samome kraju recimo da sve to ne odriče pravo čovjeku da kaže sljedeće. Naime, reprodukativno kloniranje čovjeka, kad bude tehnički izvedivo i sigurno, možda će pomoći u rješavanju problema individualne neplodnosti. Ali, svakako će odnemoći čovjeku da živi mirno i skladno kako u prirodnom svijetu, tako i u društvenom ambijentu, izgrađenom u skladu s današnjim temeljnim zahtjevom za očuvanjem ljudske vrste, pojedinih ekosustava te prirode i života u cjelini.

HRVATSKA - ZADACI I PERSPEKTIVE NA PUTU PREMA EUROPSKOJ UNIJI

POD OVIM NASLOVOM ODRŽANA JE 26. VELJAČE 2004. TRIBINA U HPEU-u

GOST TRIBINE: Nj. Ekselencija Jacques Wunenburger, veleposlanik, voditelj delegacije Europske komisije za Hrvatsku

Akademik Mislav Ježić, počasni predsjednik HPEU-a, voditelj tribine pozdravio je veleposlanika i predstojnika Delegacije europske komisije u RH g. Jacquesa Wunenburgera. Napomenuo je da HPEU već dugo želi takvu tribinu, a sada je pogodno vrijeme jer se puno toga događa oko hrvatskoga nastojanja da se približi Europskoj uniji.

Naglasio je da će se govoriti o sadašnjem trenutku u Hrvatskoj, o problemima, ali i zadacima i perspektivama na putu prema EU. Naš gost je najupućeniji u situaciju u Hrvatskoj i pogledima EU-a i Europske komisije na to. G. J. Wunenburger je postigao stupanj magistra u ekonomiji, u geografiji i poslovnom administraciji. Započeo je svoju karijeru 1976. godine, a od 1984. radi za Europsku komisiju, što znači veliki staž i iskustvo. Među ostalim, radio je kao menadžer za poljoprivredu za Južnu Aziju i neke druge dijelove svijeta, zatim u glavnoj direkciji za vanjske poslove, bavio se mnogim svjetskim pitanjima, npr. Latinskom Amerikom, Azijom, ali i Sredozemljem. Prethodni mandat prije dolaska u Hrvatsku od 1997. do 2000. proveo je kao predstojnik delegacije Europske komisije u Sofiji, u Bugarskoj. Tamo je ostao ljudima iz političkog života i javnosti u najljepšem sjećanju i oni su nam mnogo lijepoga rekli o g. Wunenburgeru.

Kada je došao u Hrvatsku, ovo do sada nisam imao prilike reći, izrazito sam se razveselio što nam dolazi čovjek iz Francuske, posebno iz Alzasa. Imao sam dojam da bi to mogao biti predstavnik Europske komisije koji će mnogo brže razumjeti situaciju u Hrvatskoj i imati za nju puno više razumijevanja, negoli što bi to morao imati predstavnik iz nekih drugih zemalja EU-a, naglasio je akademik Ježić.

Naglasci iz izlaganja Jacquesa Wunenburgera:

Hrvatska se može smatrati zemljom - kandidatom

- Dame i gospodo, dobra večer, i u prvom redu hvala što ste mi pružili priliku da

se sretnemo. Za neke je to naš prvi susret, ali nisam uvjeren da je i posljednji jer je zanimanje za europska pitanja rastuće i mislim da će proces europskih integracija u sljedećim mjesecima pa i godinama morati imati podršku među građanstvom i civilnim društvom. Zahvaljujem g. Ježiću na svim lijepim uvodnim riječima.

Dvadeset godina rada je vrijeme dovoljno dugo da shvatimo kako nismo mlađi i hvala što ste mi omogućili da govorim na francuskom jer ne mogu to često činiti i želio bih vas podsjetiti da je francuski europski jezik, ali većinu tehničkih termina koristim na engleskom pa će možda kod uporabe tih izraza na mom materinjem, francuskom, biti zamuckivanja.

Da podsjetim, Hrvatska je 21. veljače 2003. predala svoj zahtjev i zatim je od Vijeća ministara zatražen avis o kandidaturi. U srpnju 2003. predsjednik Prodi je bio u Zagrebu da bi predao upitnik koji je osnova vašeg rada. On ima oko 2500 pitanja koja su bila postavljena na koja je trebalo odgovoriti. Odgovor na ta pitanja je predao g. Račan u listopadu prošle godine u Bruxellesu. Upitnik je imao 300 stranica, a mi smo primili 10.000 stranica odgovora pa sada prvo na tome radimo. Komisija je preuzela obavezu, kao što je učinila i prošle godine, da na proljeće da svoj avis. Htio bih pojasniti da je to redovita procedura, nije nešto što bi bilo izmišljeno za Hrvatsku, nego je ona poštivana za sve kandidate. Želimo da procedura bude identična kao što je bila kod prethodnih slučajeva za proširenje, ne bismo željeli da se bilo koji kandidat osjeti diskriminiran. Želimo da se točno radi što je za druge

Jacques Wunenburger, veleposlanik, voditelj delegacije Europske komisije za Hrvatsku

rađeno prethodnih godina. Osnovno načelo je to da uzimamo samo one legislativne dokumente koji su izglasani u Hrvatskom saboru i koji su za sada valjani, dakle tekstovi zakona koji su izglasani i stupili su na snagu.

S druge strane, što se tiče različitih poglavlja toga avisa, Komisija ne koristi vlastito znanje nego se za sva ona važna pitanja konzultira s MMF-om, Europskim vijećem, Međunarodnim sudom za područje bivše Jugoslavije. Zna da su to poznati kriteriji iz Kopenhagena. Ima tri kriterija koja su u lipnju 1993. prihvaćena u Kopenhagenu: prvi je politički kriterij koji se odnosi na postojanje demokracije, stabilnih institucija, poštivanje manjina, ljudskih prava.

Hrvatska mora završiti svoju tranziciju koja nije dovršena. Posebno brinemo o tom kriteriju jer smatramo da je to u interesu ne samo zemlje kandidata nego i Europske unije i to u smislu da se ne bismo htjeli naći u situaciji gdje bi jedna zemlja kandidat ušla u EU s jednim posebnim sektorom, neka to bude crna metalurgija koja ima poteškoća u cijeloj Europi. Nama nije u interesu da nešto nestaje kada se otvara tržište, nego da se pokreću postupci što manjeg spašavanja zemlje kandidata.

Treći kriterij kopenhaskog sporazuma je sposobnost zemlje da zadovolji obveze samog prijema, a to je malo birokratski rječnik, to je primjena kikominotera u sve pore i strukture koje bi omogućile primjenu tog zakonodavstva. Kikominoter, termin kojeg svuda susrećete i koji se nije nikada preveo jer nikada nismo našli neki prihvatljiviji izraz pa čak ni na engleskome, on podrazumijeva ne samo zakonodavstvo nego i strukture koje će omogućiti primjenu tog zakonodavstva.

Vratimo se na političke kriterije koji nas brinu, ne samo zato što nam postavljaju neke probleme, nego i zato što u povijesti nije bilo slučajeva da se jedna zemlja smatrala kandidatom i da se otvore pregovori o kandidaturi, ako u cijelosti nije zadovoljila te kriterije. Tu slučaj Turske koja je zemlja kandidat već puno godina, ali nikada se nije započelo s pregovorima o prijemu jer smatramo da taj politički kriterij nije ispunjen. Zatim Slovačka, gdje su dvije godine odgođeni pregovori zbog problema s predsjednikom Mecharom. Dakle, taj kriterij je za nas bitan i bit će odlučujući u odgovoru koji će najprije Komisija, a onda države članice dati. Osobno, dajem ovdje svoje mišljenje, a ne institucije gdje radim, kod pitanja može li se Hrvatska smatrati zemljom-kandidatom, moj će odgovor biti da jer to nema većih implikacija, osim nekih proračunskih i za nas to puno ne mijenja u odnosima s tom zemljom.

Što se tiče započinjanja samih pregovora, to je bitni dio u kojem će se morati procijeniti stupanj zadovoljavanja kriterija u različitim područjima. Što se tiče političkog kriterija bio je određen kao stabilnost institucija koje jamče demokraciju, pravna država, poštivanje ljudskih prava i nacionalnih manjina. Što se tiče hrvatske demokracije i institucija, možemo samo promatrati funkcioniraju li one normalno, zatim izvršni sektor igra svoju ulogu, parlament isto tako. Nedavno su bili izbori koji su doveli do većinske smjene i to je prošlo bez većih problema, isto tako došlo je bez većih problema do smjene oporbe i vladajućih. Možemo reći da demokracija funkcionira, s malom rezervom što se tiče rada ombudsmana, jer on se ne gleda uvijek jako korisnim. No to je tip kritike koji neće jako blokirati proces i koji postoji i u drugim zemljama.

Što se tiče ljudskih prava tu i tamo, kao što se događa i kod nas, nastane neki problem, ali općenito poštivanje ljudskih prava je zadovoljavajuće u ovoj zemlji. Pozdravili smo usvajanje Zakona o zaštiti manjina značajan napredak. Nažalost, primjena tog Zakona nije bila tako brza kao što je predviđeno, a glavni parametri tog dokumenta su usvojeni tek prije petnaestak dana, barem što se tiče vijeća i sudjelovanja u lokalnim vlastima. Isto tako je određeno razočarenje u načinu u kojem su manjine sudjelovale na izborima, stoga što neke skupine nisu uopće mogle dati svoje kandidate. Sudjelovanje samih manjina nije bilo dosta veliko (nekih samo 7 posto, što je izuzetno nisko). Možda postoji nerazumijevanje i nedovoljno objašnjavanje, ljudi nisu dobro shvatili za što su trebali glasati i možda nedostatak u or-

ganizaciji, ali to je i od strane samih manjina. Dolaskom na vlast nova Vlada je dala rezultate u ovom području i to spektakularne promjene i nitko u Europi to nije očekivao. Nova Vlada je potpisala i sporazum o suradnji sa zastupnicima na manjinskim listama i premijer je poduzeo mjere i simbolične poteze koji se jako cijene i u tom smislu dalje radi. Jasno je da za sada to ostaje na razini simbolicke, ali Vlada nije imala ni vremena da primjeni te elemente o kojima je riječ.

Jedna od točaka kojom ćemo se posebno baviti je pitanje povratka izbjeglica ili prognanika. Naš bitni kriterij kao i drugih međunarodnih tijela koja rade u tom sektoru, kao što je OEES ili Visoki komesarijat za izbjeglice. Proces povratka se odvija donekle sporim ritmom i rezultati posljednje studije o tome obavljene između kolovoza i prosinca prošle godine pokazuju da smo možda na kraju tog procesa. U prosincu 2002., kada je bilo riječi o obnovi zgrada, 39.000 zahtjeva je očekivalo odgovor, pa smo priželjkivali da godinu dana nakon objavljivanja tog izvještaja (a to će biti u ožujku o. g.), barem da bude riješen dio onih koji čekaju godinama. Dakle, ostaje još 12.000 tih zahtjeva, a cilj je postignut u omjeru 70 posto. Od nove Vlade očekujemo ubrzano rješavanje tih molbi za izgradnju kuća. Kada je riječ o povratku vlasništva, to je pravo koje nitko izbjeglicama ne može osporavati. Željeli smo da taj proces završi 2003. Prethodna Vlada se obvezala da će to pitanje riješiti do kraja 2003., no nije to obećanje ispunila. Krajem 2002. bilo je oko 7.000 molbi za vraćanje imovine, a krajem 2003. ih je još ostalo pola neriješenih. Znamo da u nekim slučajevima to nije lako, ne ovisi uvijek o Vladi. Neke sudske procedure su još u tijeku, što znači da ovisi i o sudstvu, ali očekujemo od Vlade da se napravi što se može, da se možda proces ubrza i da se svi slučajevi ove godine riješe.

Od Vlade odnosno HDZ-a koji je sada na vlasti, očekujemo da više utječe na lokalne vlasti. Posljednjih godina i mjeseci problemi su se ponekad javljali ne zbog središnjih, nego lokalnih vlasti. Lokalne vlasti se često opiru da se provedu odluke koje je donijela središnja vlast.

Posljednji kriterij koji je važan za nas je pitanje pravne države, i to dvije stvari. Najprije, reforma pravosudnog aparata. Vi znate da ste vi Hrvati trpjeli puno zato što puno sudskih sporova nije riješeno, 1 300 000 slučajeva nije riješeno. Često zato što su minorni predmeti koji bi se mogli tretirati drugdje ne na sudovima, to pamičko pravo je tako često dugotrajno da cijele generacije prožive život, a da se stvari ne riješe. Očekujemo da Vlada uvede reda u to područje. Još jedno motrište koje je važno u reformi pravosuđa je sustav obrazovanja i imenovanja sudaca. Trenutačno postoji sustav kooptiranja i često je sudac doživotno imenovan, a mislimo da to nije dobro za pravo-

sude i nije u skladu s europskim standardima. U većini zemalja Europe postoji takav sustav da ne možete čim ste završili studije biti imenovani, treba čekati barem 10 godina prakse da bi se postalo sucem. U mnogim zemljama postoji specijalizirano obrazovanje, u mojoj zemlji postoji institut za sudstvo u koji ulaze suci koji su diplomirali pravo, tu barem 3-4 godine rade, uključujući razne prakse i tek onda postanu sucem. U našoj zemlji također postoji rotacija, nitko ne može biti doživotno sucem, već ide na razne funkcije u sudskom sustavu. To je dodatno jamstvo da pravda bude nepristrana. U tom pogledu će se i u Hrvatskoj, nadamo se, tome težiti. Znamo da je to težak sektor i u svim drugim zemljama kandidatima koje izlaze iz komunističkog bloka, nije samo to u Hrvatskoj problem.

Što se tiče ljudskih prava tu i tamo, kao što se događa i kod nas, nastane neki problem, ali općenito poštivanje ljudskih prava je zadovoljavajuće u ovoj zemlji. Pozdravili smo usvajanje Zakona o zaštiti manjina kao značajan napredak

Posljednja točka o kojoj bih htio nešto reći su mediji. Dakle, nakon svega što sam rekao, medije zanima i Tribunal u Haagu. Shematski rečeno, Međunarodni sud je svoj posao obavio tako da su ratni zločinci sada u Haagu. Hrvatsko i srpsko društvo, može se tako reći bit će očišćeno od ratnih zločinaca, pa će u dijalogu Hrvati i Srbi imati jamstvo da ne razgovaraju s ratnim zločincem. To također pridonosi nekoj vrsti pomirbe i to mi se čini dosta važnim. Znamo da imamo malih problema u tom pogledu, naime dvije zemlje članice su suspendirale ratifikaciju Sporazuma o suradnji s Hrvatskom jer nije dovoljno surađivala s Tribunalom u Haagu, a to je Sporazum koji veže EU i Hrvatsku. Trenutačno je ta rezerva još uvijek aktualna jer te dvije članice smatraju da u slučaju generala Gotovine Hrvatska ne surađuje dovoljno. Htio bih vas podsjetiti da ta rezerva nije izrečena samo zbog Gotovine. Procedure ratifikacije su normalno napredovale nakon optužnice protiv generala Gotovine, a te dvi-

Nismo tu mi da kažemo je li netko kriv ili ne, to je posao suda u Haagu i on se mora prijaviti sudu. Tu će biti svjedoci za ili protiv, odvjetnici i treba pratiti normalni pravni tok. Posao Komisije je da ukaže na činjenicu da se u pravnoj državi onaj tko je osuđen mora odazvati sudu i da ga ne štite neke druge snage

je zemlje članice su suspendirale proceduru ratifikacije tek kada je general Bobetko bio optužen. Sigurno se sjećate da je tada Hrvatski sabor jednoglasno izglasao da general Bobetko neće biti poslan u Haag. To je bio znak da hrvatske institucije nisu spremne surađivati sa sudom u Haagu. Slučaj generala Bobetka se, na neki način, tragično regulirao, ali ta rezerva je ostala jer se zavukla nekakva sumnja. No nisu to jedine dvije zemlje. Neke zemlje koje su već završile ratifikaciju Sporazuma prije optužbe generala Bobetka, u međuvremenu s njima dijele iste stavove. Nemojmo si zato zamisliti da su samo dvije zemlje protiv ratifikacije. Dvije su samo u prvoj liniji, a ima još zemalja koje smatraju da na osnovi nekih informacija one misle kako Hrvatska radi što može da ne isporuči generala Gotovinu. Komisija i o tome mora dati mišljenje, a to je teško. Naša politička linija je trenutačno jasna. Komisija nema mandat da kritizira tijelo UN-a kao što je Tribunal u Haagu. To je neovisna ustanova i nemamo ni jedan element koji bi nam omogućio da donesemo vlastiti sud, nemamo tajne službe koje bi to obavile za nas, a kontradiktorne informacije cirkuliraju i na nama nije da na temelju njih formiramo stajalište. Kada nas Tribunal obavijesti da Hrvatska potpuno surađuje s njime, bit ćemo zadovoljni, a ako se to ne učini bit će problema.

Prema tome nije tragedija ako se pregovori odgode čak i za godinu dana. Kada pripremni radovi u pojedinim područjima u Hrvatskoj koji se odnose na europske teme budu nastavljeni, pregovori će biti kraći. Cilj koji ste sami sebi postavili neće biti pogođen time hoće li pregovori započeti odmah ili će se odgoditi za neko vrijeme.

Pitanje iz publike:

- Odmah nakon priznanja Hrvatske susreo sam prijatelje znanstvenike na kongresima i skupovima i neki od njih iz Francuske i Engleske rekli su da je Hrvatska bila priznata prerano. Stekao sam dojam da se nije željelo da Hrvatska bude neovisna država. Moje prvo pitanje - je li se ta situacija promijenila i možemo li biti optimističniji za neposrednu budućnost, a drugo pitanje - zašto toliko mnogo uvjeta za Hrvatsku da bude prihvaćena kao član EU i treće pitanje - hoće li se u Francuskoj povećati interes za posjet Hrvatskoj? Ujedno jedna primjedba, general Gotovina je imao francusko obrazovanje i mislim da je ono odlično. Zbog toga ne mogu vjerovati da je izvršio neki zločin, on je profesionalac i tako se ponašao.

Odgovor g. Wunenburgera:

- Što se tiče prvog pitanja, koliko se sjećam EU je priznala Hrvatsku 15. siječnja 1992. istodobno kada i neovisnost Slovenije, Bosne i Hercegovine, pa ne znam smisao pitanja. Slovenija ulazi 1. svibnja 2004. u EU. Zašto Hrvatska još ne ulazi, mislim da je

Hrvatska mora završiti svoju tranziciju. Smatramo da je to u interesu ne samo zemlje kandidata nego i Europske unije i to u smislu da se ne bismo htjeli naći u situaciji gdje bi jedna zemlja kandidat ušla u EU s nekim sektorom gospodarstva, koja ima poteškoća u cijeloj Europi

osnovni razlog što je bila u ratu i daljnjih objašnjenja nema. Imali ste ratno razdoblje koje je vrlo potreslo vašu zemlju i tek ste prije nekoliko godine počeli s pripremama za ulazak u EU. To je povijest i ništa se ne može izmijeniti. Kriteriji su isti za sve zemlje kandidate i nema posebnih kriterija za Hrvatsku. Možete smatrati da je suradnja sa sudom u Haagu poseban kriterij, ali je to i rezultat posebnih uvjeta u Hrvatskoj koji nisu bili ni u Bugarskoj, Rumunjskoj ili drugim zemljama. To je i posljedica rata, a što se tiče suradnje s Haagom, to je jedan od kriterija unutar onih o pravnoj državi. Treba shvatiti da kada se započne razgovori o priključenju, govorit će se posebno o tehničkim elementima, poljoprivredi, kvotama itd. Tu će se koristiti statistički podaci. Problem nije jesu li

oni točni ili ne, nego da europski sugovornik može imati povjerenje u te podatke. Ako oni mogu dokazati da su podaci krivi, pregovori će trajati duže. Ako hrvatska Vlada kaže da radi sve što može da se uhiti general Gotovina, a istodobno u Zadru na zidovima su plakati na kojima piše da je general Gotovina heroj, a ne zločinac onda je to problem. Sijete sumnju. Javier Solana je bio tu i rekao predsjedniku Hrvatskoga sabora i premijeru da može shvatiti da general Gotovina zbog svojih vojnih zasluga u ratu uživa podršku u svom narodu i ljudi mogu imati njegovu sliku, ali kada se prolazi kroz grad Zadar i vidi plakat sa slikom osobe koja je osumnjičena, postavlja se pitanje povjerenja. Što se tiče njegovih kvaliteta, on je moj sunarodnjak kao i vaš, ali on je i u Francuskoj bio osuđen zbog nekih postupaka iz područja općeg prava i za neke druge radnje koje nisu baš jako lijepe. Nemam nikakvo osobno mišljenje i ne znam je li general Gotovina kriv ili nije za ono za što ga se sumnjiči, ali to nije moj problem ili Komisije. Nismo tu mi da kažemo je li kriv ili ne, to je posao suda u Haagu i on se mora prijaviti sudu. Tu će biti svjedoci za ili protiv, odvjetnici i treba pratiti normalni pravni tok. Posao Komisije je da ukaže na činjenicu da se u pravnoj državi onaj tko je osuđen mora odazvati sudu i da ga ne štite neke druge snage.

Na kraju, bilo je postavljeno još nekoliko pitanja na koja je g. Wunenburger rado odgovorio i podsjetio na neke segmente svog izlaganja. Zatim je prof. dr. Pavo Barišić, predsjednik HPEU-a zahvalio na iscrpnom i zanimljivom izlaganju g. Wunenburgera i uvodnim riječima počasnog predsjednika HPEU-a g. Ježića.

Marulićev nauk o miru

Predsjednik Ogranka HPEU-a Dubrovnik, dr. Ivica Martinović, 25. ožujka 2004. u Zagrebu je održao zanimljivo predavanje o nauku Marka Marulića

Inače, dr. Ivici Martinoviću, istraživanja su pretežito usmjerena na proučavanje povijesti filozofije i povijesti egzaktnih znanosti u Hrvata od 12. do 18. st. Objavio je studije o Hermanu Dalmatinu, Jurju Dragišiću, Marku Maruliću, Nikoli Gučetiću, Frani Petriću, Marku Antunu de Dominisu i Stjepanu Gradiću. Istraživačka mu je specijalnost Ruder Bošković, o kojem je magistrirao i doktorirao.

Nauk o miru Marko Marulić izložio je u četirima svojim latinskim djelima: De institutione bene vivendi per exempla sanctorum (1506.), Quinquaginta parabola (1510.), Evangelistarium (1516.) i Epistola ad Adrianum VI. Pont. Max. (1522.). Tim je izdanjima prethodio rukopis Repertorium, u kojem je Marulić, počevši od osamdesetih godina 15. st., za nazivke pax i bellum prikupio vrijednu građu, osobito iz Tukidida, Cicerona i Augustina.

Pišući u Instituciji o njegovanju mira, Marulić je nizove odabranih primjera metodički usmjeravao prema definicijama za različite »vrste mira«. Već je u toj prvoj fazi svoga naučavanja o miru uveo

važno razlikovanje mundana pax - divina pax, te je prvi put izložio zadaće svjetovnog vladara u očuvanju mira. Tipologiju mira u potpunosti je razradio u Evangelistaru. Ona je sadržavala i pojam pax mundana: društveni mir koji dopušta razlike u mišljenju i življenju, a zahtijeva jedino uzajamno odreknuće od nepravde i uvreda, uveden u razlikovnom paru s pax Dei. Marulić je svoju tipologiju mira gradio na razlikovanjima, a ne po hijerarhijskoj ljestvici, kako je Augustin postupio u De civitate Dei. Stoga je razlikovanje između Božjega i svjetovnoga mira utemeljio na razlici između ljubavi i tolerancije.

U poslanicu, koju je 1522. g. uputio papi Hadrijanu VI., Marulić ugrađuje novu varijaciju svoga nauka o miru. Papi je predložio obrambeni rat kojim bi savez kršćanskih vladara odbio napad turskog osvajača. Iz perspektive prava na samoobranu znameniti je Splićanin zagovarao djelatnu pomoć napadnutom savezniku u signifikantnom redoslijedu: oružje, novac, ostale potrepštine, a moralno osudio »promatrače pokolja«. U etičkom sloju poslanice papi Hadrijanu VI., Marulić je jasno izložio svoje poimanje mira i obrambenog rata.

Ivica Martinović

PEDESET GODINA OD OTKRIĆA TAJNE ŽIVOTA

Predavanje koje je održao akademik Željko Kučan u lipnju 2004.

Nasljeđivanje je jedno od osnovnih svojstava živoga svijeta. Još je godine 1944. O. Avery otkrio da je nasljedna tvar DNA (deoksiribonukleinska kiselina), da su od nje načinjeni geni. Čarobna moć udvostručenja morala je biti sadržana u toj središnjoj polimernoj molekuli prirode, građenoj od svega četiri građevna bloka, obično označena simbolima A, T, G i C. Model dvostruke uzvojnice DNA koji je tu tajnu objasnio, bio je plod značajnog napretka fizike, kemije i biologije tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata. Prvi put u povijesti znanosti dogodilo se da biološka uloga pridonese razjašnjenju strukture, a ne samo da strukturni model objasni biološku funkciju. Otkriće dvostruke uzvojnice očito nije bilo moguće bez rušenja niza zabluda.

skog materijala. Model replikacije DNA predložili su mjesec dana kasnije u istom časopisu. Naime, u dvolančanoj strukturi smotanoj oko zajedničke osi moguća su samo dva para: nasuprot A uvijek stoji T, a nasuprot G stoji C.

Iako model strukture nije isprva izazvao reakciju šire javnosti, reagirala je znanost. Počela su molekularna (fizikalna i kemijska) istraživanja prijenosa genetičke informacije. Formulirana je "središnja dogma" po kojoj se genetička informacija s DNA prvo prepisuje u drugom molekularnom obliku (ribonukleinska kiselina, RNA), da bi se genetička poruka konačno prevela u jezik amino-kiselina i odredila strukturu određenog proteina. Čovjek je ubrzo otkrio molekularne osnove tih procesa. Početkom 1970-ih godina odgonetnuo je genetski kod, a početkom novog tisućljeća već je znao strukture mnogih genoma (genomom nazivamo sveukupnu DNA nekog organizma), uključujući genom čovjeka, tj. točan redoslijed "slova" A, T, G i C u našem genomu velikom oko tri milijarde "slova".

Tako je to počelo 25. travnja 1953., a danas više od 50 posto svih znanstvenika na svijetu temelji svoj rad na Watsonovu i Crickovu otkriću. Javnosti je možda najpoz-

Akademik Željko Kučan

Slavni člančić Watsona i Cricka Molecular Structure of Nucleic Acids. A Structure for Deoxyribose Nucleic Acid (Nature 171(1953)737) počinje rečenicom "Želimo predložiti strukturu soli deoksiriboza-nukleinske kiseline (DNA)", a završava primjedbom da "nisu propustili zamijetiti" (It has not escaped our notice) kako specifično sparivanje baza u njihovom modelu odmah sugerira i mehanizam kopiranja genet-

natija upotreba nepogrešive "DNA-metode" u forenzici, no ona čini samo mali i posve rutinski dio pitanja na koja nam odgovore nudi istraživanje DNA. Nije stoga čudo što su i mnogi umjetnici bili inspirirani pravilnom strukturom dvostruke uzvojnice.

Priredio voditelj tribine
dr. sc. Tomislav Živković

IZLOŽBE, PREDSTAVLJANJE KNJIGA I DRUGA DOGAĐANJA U HPEU-u

BIGE KOČIŠTA

Izložba slika, HPEU, studeni 2003.

Umjetnost uljepšava i poboljšava svijet – tako se zvala međunarodna slikarska manifestacija, održana u Skoplju 2002. godine. Sudjelovalo je više od trideset poznatih autora diljem svijeta, od Japana do Perua, od Danske do Makedonije. Tada je svoj rad izložio i Bige Kočišta, mladi makedonski samouki slikar te postao zapažen po svojoj originalnosti.

Tko je Bige Kočišta? Rođen u Tetovu (R. Makedonija) godine 1971., a odrastao u rodnom mjestu te na otoku Braču, kamo je u ljetnim mjesecima dolazio s obitelji. Završio je srednje obrazovanje, ali rano se odijelio od praktična svijeta i uronio u slikarstvo kojeg je otkrio kao dijete.

Njegov slikarski svijet je okrenut prirodi, vedutama starih gradova i predmetima. Nema ljudskih likova. Odmah plijeni gledatelja savršenom perfekcijom u prikazu prostora, linearnom perspektivom kasnorenesansnoga ili baroknog načina. Vodotokovi na čijim obalama su drevni gradovi, šume, putovi kroz planine, sve je to kompozicijski vrlo precizno postavljeno i fokusirano, da bi se svijet prikazao onakav kakav jest. Ta verbalna slikarska naracija ipak vara. Svaki njegov slikarski realitet sadrži jaku dozu nadrealnoga, unatoč formalnom jeziku, preciznim formama i definiranom koloritu. Taj nadrealizam proizlazi iz reminiscencija na jedno vrijeme koje dugo traje baš u građevinama i oblicima mrtve prirode ili pak pejzaža, vrijeme koje je imalo neke druge vrijednosti, ne-

ku nama nepoznatu tišinu, harmoniju, pa čak i slobodu, lišenu u ovom slučaju socioloških konotacija.

Ova izložba ostvarena je u suradnji Hrvatske paneuropske unije i Veleposlanstva Republike Makedonije u Republici Hrvatskoj.

IZLOŽBA DJEČJIH SLIKA

HPEU i Centar za autizam, Zagreb, siječanj 2004.

Vjerske teme i doživljaj svijeta u likovnim radovima djece, mladih i odraslih osoba s autizmom i mentalnom retardacijom

Likovni pedagog i postava izložbe: Ivana Ježić, prof.

Centar za autizam u Zagrebu jedina je ustanova u Hrvatskoj koja se bavi odgojem, obrazovanjem i rehabilitacijom djece, mladeži i odraslih osoba s autističnim poremećajem i mentalnom retardacijom. Odgojno-obrazovni rad obavljaju stručnjaci defektolozi, a uz njih program izvode logopedi, glazboterapeuti, likovni terapeuti, kinetoterapeuti, psiholozi i rehabilitatori senzoričke integracije.

Poznato je da se čovjek može izraziti na neočekivani i tajanstveni način, pa i onda kad se to od njega možda ne očekuje. Djeca s određenim smetnjama posjeduju neki svoj svijet, pun čarobnoga orfizma koji se iskazuje na ovoj izložbi posvećenoj sakralnim te-

Kratke osvrt u nastavku o tribinama, predstavljanjima knjiga i drugim događanjima u HPEU organizirala je i za Glas Paneurope napisala potpredsjednica Nevenka Nekić, prof.

mama. Iskazuje se velikom raskoši boja i tema, kompozicija i poetike, maštovite kombinatorike i posve izražene osobnosti.

Vedrina boja na ovim slikama plijeni svojim jasnim dodirima, jednostavnost i dobrota poručuju nam o čestitosti duša, naivnost i toplina govore o dječjoj mudrosti. Ovim izloženim dječjim slikama trebalo bi urediti dječje knjige, bajke, udžbenike. One su čudesno lijepi svijet, one savršeno korespondiraju sa sadržajem sakralnih tema kojima se bave, na njima se uistinu rodila Svjetlost.

U ČAST STEPINCU

Izložba slika, izbor iz zbirke dr. Jurja Batelje, HPEU, veljača, 2004.

U čast kardinalu Alojziju Stepincu, a u okviru spomendana njegove smrti, otvorena je 12. veljače 2004. izložba slika u prostorijama Hrvatske paneuropske unije. Izložba predstavlja izbor iz zbirke koju je sabrao prof. dr. Juraj Batelja. Zbirka je nastajala tijekom posljednje četiri godine na likovnim susretima pod nazivom „Stepinčevim stopama po rodnome kraju“. Na ovoj izložbi sudjeluju slikari: Petar Grgec, Ivan Lacković-

BIGE KOČIŠTA

Croata, Daniel Butala, Josip Botteri Dini, Stjepan -ukić-Pišta, Josip Falica, Mladen Bolfek, Miroslav Šipek, Tomislav Špikić, Nevenka Nekić, Nenad Bukal, Danijel Deverić, Vanja Krmpotić, Željko Meriković, Maja Malešević, Rozarija s. Radić i Danijel Žabčić.

Tijekom likovnih kolonija u Stepinčevu kraju nastale su i dvije knjige koje su ujedno i katalozi za ovu zbirku dr. Batelje, ali isto tako i povijesno-kulturni pregledi koji govore o mnogim malo poznatim događajima i osobama iz krašićkoga i slavetičkoga šireg područja.

Tekstovi u dvjema knjigama informiraju o geografskim i gospodarstvenim podacima, o povijesti crkve, o prohujalim vremenima sve do pretpovijesnih nalazišta, zatim o umjetnosti, pismu glagoljici i spomenicima koji su preostali u tim krajevima, o Stepincu, njegovu životu i smrti.

Izložbu su otvorili dr. Juraj Batelja, mons. Juraj Jezerinac, akademik Mislav Ježić i Nevenka Nekić, prof. Istaknuto je značenje upoznavanja ovoga zanemarenoga kraja, koji tu nadomak Zagreba za mnoge predstavlja pravu nepoznanicu. Konceptija izložbe bila je sljedeća: u prvoj dvorani portreti kardinala Stepinca, u raznim tehnikama - od ulja na platnu, crteža ugljenom, tušem, do ulja na staklu. Prikazan u maniri naive, realizma, ekspresionizma. Lik Stepinca slikari promatraju u raznim životnim situacijama: od romantičnoga lica ponad krašićkih brda, do zatvorske asketske pojave onkraj rešetaka. U velikoj dvorani izloženi su prizori iz Stepinčeva kraja, u najrazličitijim tehnikama kao i njegova posmrtna maska koju je izradila umjetnica Mila Wood.

Vlasnik kolekcije, mons. dr. Juraj Batelja, naglasio je da ova izložba nije samo rezultat nekoga nastojanja da se osvijetli krajolik u kome je živio kardinal Alojzije Stepinac, nego i poticaj umjetnicima koji bi izradili takav portret blaženikov, koji bi mogao biti u religioznom smislu dostojan molitve pred njegovim licem.

TOMISLAV BUNTAK

Izložba u HPEU-u, ožujak 2004.

Slikarski svijet Tomislava Buntaka zaočupljen je nekada postojećim središtem: legendom o čovjeku u kontekstu išezle civilizacije. Ne otkrivajući svoj osobni odnos prema činjenici ikako vezanoj uz pojam Božjega, slikar priča, fabulira život drevnih manjih skupina ljudske zajednice, odnoseći se prema njima dobrohotno i s puno povjerenja u njihovu bezazlenost. Likovnim sredstvima koja danas već i nemaju snagu, LINIJOM i crtežom u najboljem smislu, postavlja žive slike vitkih, sececijskih, manirističkih oblikovanih figura u vizijama svoje mašte, smješta ih pored voda, planina, kraj terarija i vrtova neobliko-

Tomislav Buntak sa svojim radom

vanih ljudskom rukom, te postiže izuzetne iluzionističke efekte. Mašta njegova vidi ljude nage, ali ne senzualne, naoružane otkinutim štapovima, ali ne agresivne, u potrazi za hranom, ali ne preobiljem, u susretu s drugim skupinama, ali ne krvoločnim.

Ta priča ispričana je pastelnim tonovima akrilika, pomalo pastuozno nanesenim na papir, dodani su blagi crteži olovkom, kao slutnje, stupnjevanim blijedim nijansama koje daruju iluziju prostora i vremena. Svijet koji on stvara nema realnoga uporišta u nalazima, znanosti, on je dio mita, u njemu egzistira raj kao stanje, nepoznata samoće i kronološki, povijesni prag koji još ne postoji.

Tomislav Buntak ima pred sobom čitav slikarski put - rođen u Zagrebu 1971., diplomirao 1997. na Akademiji likovnih umjetnosti u klasi profesora Miroslava Šuteja. Ambiciozno je ostvario desetak samostalnih i jedanaest skupnih izložaba, dobivši tri nagrade za svoj rad, on se pojavljuje u redu onih umjetnika koji moraju stvarati da bi živjeli. A to je uvijek bio najsigurniji put za razvoj umjetničke osobnosti.

JULIUS LÖRINZ

Izložba slika: „Krajolici i mrtve prirode“, HPEU, Veleposlanstvo Republike Slovačke u Hrvatskoj i Matica slovačka Zagreb, svibanj 2004.

Generacija kojoj je pripadao Julius Lörinz nazivana je u Slovačkoj „Naraštajem 1910.“. Te godine rođen je u mjestu Sladkovičovu u Slovačkoj Julius Lörincz u skromnim obiteljskim okolnostima. Pohađao je najprije slikarsku školu u Komarnu kod Karolyja Harmosa, a zatim u Bratislavi u

školi Gustava Malleha. Likovnu akademiju završio je u Budimpešti u klasi profesora Istvana Retiha i Janoša Vaszaryha. Godine 1935. vraća se u Čehoslovačku i djeluje kao grafičar i publicist u području kulture. Kasnije specijalizira slikarstvo u Pragu i Parizu. Nakon rata djeluje u Bratislavi. Obnašao je i dužnost predsjednika Saveza slovačkih umjetnika od 1977. do smrti 1980. U mnogim galerijama diljem Slovačke nalaze se njegova djela.

U crtežima se ističe skicoznost, sklonost podvlačenju ljudskoga dramatskog trenutka života; nazočna je simbolika tijela i pejzaža, odstupanje od stvarnoga i odlazak u nadrealno. Posebno se služio drvenim crtačem kako bi se dobila što slučajnija razlivenost tuša ili tinte, drhtav crtež u kojem odslikava svoj emocionalni pristup. On je slikar naglih poteza, geste koja juri, kista koji udara po platnu, oštro se sukobljava, prigušuje kolorit te mu se gama slike svodi na dvije-tri boje ko-

Julius Lörinz

je razmazuje neravnomjerno i dijeli plohe jakim crnim prodorima, linijama koje agresivno vladaju i daju dramatičnost slici.

Životni i umjetnički put završio je Julius Lörinz posljednjim ciklusom nastalim godinu dana prije smrti „Nikada više!“. To je velikoplošna kompozicija koja predstavlja skupinu ljudi, ponajviše žena i djece. Njihova li-

ca odaju strahove i želje da zaštite jedni druge, oni pate i slikar iskazuje svoju humanost pateći zajedno s njima.

U brojnim samostalnim i skupnim izložbama ostavio je umjetnik Julius Lörinz veliko djelo ne samo modernoga slikarstva, nego i filozofskoga upita nad sudbinom čovjeka. Zagledan u dubinu mračnih zbivanja

dvaju svjetskih ratova, ispisao je svojim talentom neizbrisivu stranicu ne samo slovačkoga, nego i europskoga, a time i svjetskoga slikarstva.

Ovo je njegova prva izložba u Hrvatskoj kojom se Hrvatska paneuropska unija pridružuje čestitkama Republici Slovačkoj prigodom prijema u Europsku uniju.

Marko Veselica: MOJA HRVATSKA SUDBINA

HPEU-u, travanj 2004.

Nakladni zavod Matice hrvatske objavio je knjigu Marka Veselice Moja hrvatska sudbina 2003. godine. To je uznički dnevnik i razmišljanja o temeljnim problemima hrvatskoga naroda i hrvatske države u hrvatskom Sibiru, kako u podnaslovu kaže sam autor.

Na predstavljanju u HPEU-u o knjizi su govorili: akademik Mislav Ježić, dr. Pavo Barišić i autor Marko Veselica, a također i voditeljica predstavljanja Nevenka Nekić.

Golemu gradu iznesenu na 411 stranica autor je potkrijepio i opširnom bibliografijom od 225 knjiga kojima se u zatvoru služio, koje su ga nadahnule i na neki način pomogle da napiše knjigu, ali i prebrodi svoju uzničku sudbinu.

Akademik Ježić govorio je o općim značenjima ovakve knjige i uopće mogućnosti da se ona pojavi u slobodnoj Hrvatskoj, što je bilo nezamislivo u bivšoj Jugoslaviji. Potaknut kristološkim stranicama, osvrnuo se na sveukupni progon u totalitarističkim

režimima, ljudskim sudbinama i snazi preobraćenja, političkim i psihološkim konotacijama koje ovakva literatura ispovjednoga tona donosi.

Dr. Pavo Barišić posebno se osvrnuo na moralni lik autora i razradio etički ove uzničke memoarske stranice.

Nevenka Nekić povukla je nekoliko paralela kroz poznate sudbine iz komunističkih logora, a osobito je istaknula svoje doživljaje vezane uz suđenje i boravak Marka Veselice u zatvoru.

Mirko Ćurić: S DRAGIH NAM POLJA I PJESME O ŠIMUNU PETRU

HPEU-u, lipanj 2004.

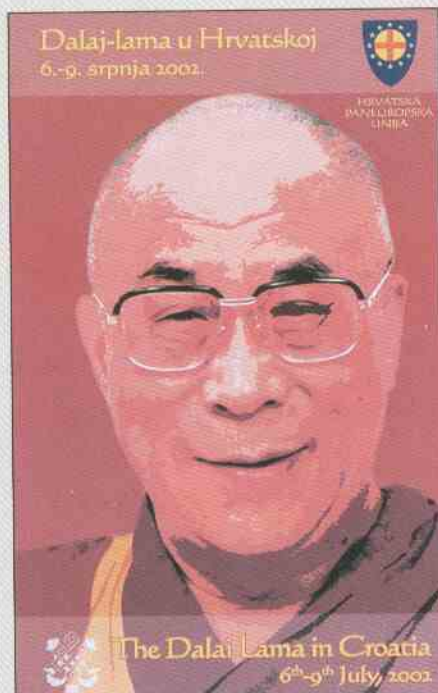
Predstavljanje vodila Nevenka Nekić

Đakovački autor Mirko Ćurić predstavljen je svojim dvjema knjigama u HPEU-u: proznim djelom S dragih nam polja kojega je

urednik i zbirkom pjesama Pjesme o Šimunu Petru. Ovo je Ćurićevo prvo predstavljanje u Zagrebu, iako je njegova bio-bibliografija bogata (dva romana, knjiga književnih kritika i eseja, dvije knjige pripovjedaka i pjesama), te je već i nagrađen Poveljom uspješnosti Julija Benešića na petom susretu književnih kritičara. Član je Društva hrvatskih književnika.

Zbornik S dragih nam polja je zbirka autorskih tekstova Đakovčana u razdoblju od 17. do 20. st., koji je darovan papi Ivanu Pavlu II. prigodom posjeta Đakovu (7. lipnja 2003.). O knjizi je govorio ravnatelj Spomen-muzeja biskupa Strossmayera u akovu, vlč. Petar Strugar, istaknuti kulturni djelatnik koji je nagrađen Nagradom grada akova. O zborniku kao i posebnoj zbirci pjesama govorila je dr. Hrvojka Mihanović Salopek. Istaknula je vrijednost gotovo nepoznatih tekstopisaca u likovno lijepo opremljenom zborniku koji dostojno predstavlja akovštinu i njezinu povijest kao i o duhovnoj lirici Mirka Ćurića. Pritom, nazočnima su podijeljeni i otisci kartona Johana Friedricha Overbecka o životu svetoga Petra, što ih je za đakovačku katedralu naručio sam biskup Strossmayer, a koji su bili nadahnuće i povod za nastale stihove.

Knjiga o posjetu Dalaj-lame Hrvatskoj

Hrvatska paneuropska unija objavila je na 68. rođendan i 14. obljetnicu odlikovanja Nj. Sv. Dalaj-lame Nobelovom nagradom za mir, kroniku njegova posjeta Hrvatskoj s bogatom fotografskom dokumentacijom i s dvama cjelovitim predavanjima koja je ovdje održao u dvojezičnom izdanju, na engleskom i hrvatskom jeziku.

Dalaj-lama XIV. Tenzin Gyatso boravio je u Hrvatskoj 6.-9. srpnja 2002., gdje je stigao na svoj 67. rođendan. Njegov posjet bio je izuzetan događaj u obzoru međureligijskog dijaloga te izazov i poticaj našoj ljud-

skoj i etičkoj svijesti. Posjet se dogodio na najvišoj akademskoj razini i na najvišoj razini ekumenskog susreta. Izazvao je veliku pozornost hrvatske javnosti i sredstava javnog priopćavanja.

Knjiga je predstavljena u Kulturno-informativnom centru, a o njoj su govorili: prof. dr. Anto Mišić, dekan Filozofskog fakulteta Družbe Isusove, dr. sc. Milka Jauk-Pinhak s Odsjeka za orijentalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i akademik Mislav Ježić, počasni predsjednik Hrvatske Paneuropske unije.

BOŽIĆNI DOMJENAK

Već tradicionalni božićni domjenak 2003. je godine bio posebno svečan. Na njemu je proslavljen odlazak dugogodišnjeg vrlo uspješnog predsjednika Hrvatske paneuropske unije akademika Mislava Ježića. Samozatajan Mislav Ježić i nadalje ostaje prvim zamjenikom međunarodnoga predsjednika Paneuropske unije dr. Otta von Habsburga, ali zbog naraslog niza novih obveza i zaduženja na Sveučilištu, Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti i drugima, nije se više želio kandidirati za predsjednika HPEU-e. Za nasljednika na mjestu predsjednika, sam je predložio svoga kolegu prof. dr. sc. Pavu Barišića. Predsjedništvo HPEU-e predložilo je, a skupština prihvatila, da zbog izuzetnih zasluga koje je ostvario svojim uspješnim radom od samog osnivanja udruge, Mislav Ježić bude imenovan počasnim predsjednikom HPEU-a.

Dogodila se najbolja stvar koju su članovi HPEU samo poželjeti mogli, a to je da smo dobili agilnoga novog predsjednika u osobi Pave Barišića, a da Mislav Ježić nije prestao sa svojom aktivnom ulogom u radu Hrvatske paneuropske unije i tako se dogodila prava «dobitna» kombinacija u vođenju Unije, koja je svoje rezultate počela ostvarivati već nekoliko mjeseci nakon izbora.

Božićni domjenak bio je prava prilika da mu se malom prigodnom svečanošću okupljeno članstvo zahvali na svemu što je učinio za rad i razvoj Hrvatske paneuropske unije. Nadahnutim izlaganjima o njegovom radu govorili su potpredsjednica HPEU-e Nevenka Nekić, i novi predsjednik prof. dr. Pavo Barišić uručivši mu i prigodne poklone, sliku Josipa Vanište i mobilni telefon, za koje treba zahvaliti vrijednim donatorima (Siemens i Elektra- Zagreb). Sjajnu atmosferu uveličale su i gostujuće umjetnice: operna prvakinja HNK Branka Beretovac uz glasovirsku pratnju dr. Hrvoje Mihanović-Salopek.

SPOMEN PLOČA DR. JURJU DOBRILI

Na poticaj i u organizaciji ogranaka HPEU-a Karlovac i Pazin ugrađena je spomen ploča biskupu dr. Jurju Dobrili u predvorju Gimnazije u Karlovcu koja je svečano, uz prigodni program, otkrivena 4. lipnja 2004. Tekst na ploči glasi: „Dr. Juraj Dobrila 1812. - 1882. Porečki i tršćanski biskup. Hrvatski preporoditelj u Istri. Pohađa karlo-

vačku Gimnaziju od 1824. do 1830. godine. U Karlovcu upoznaje ideje hrvatskog preporoda koje oduševljeno promiče cijelog života. U Istri pokreće na hrvatskom jeziku izdavanje molitvenika, kalendara i novina „Naša sloga“. Najznačajnija ličnost Istre 19. stoljeća.“

Za podizanje ploče bilo je potrebno ishoditi dopuštenja Školskog odbora Gimnazije Karlovac, zatim Konzervatorskog odjela u Karlovcu i, dakako, novac koji su osigurali Županija karlovačka i Gradsko poglavarstvo Karlovca.

Otkrivanje spomen ploče, u nazočnosti profesora i đaka karlovačke Gimnazije, pred-

stavnika Crkve i vlasti te ostale publike, proteklo je svečano. Govorili su uvodno ravnatelj Gimnazije Mladen Božić, prof. te predstavnici ogranaka HPEU-a Marijan Pavan i Stanko Mališa. Skup je pozdravila i dopredsjednica HPEU-a Nevenka Nekić, prof.

O životu i djelu dr. Jurja Dobrile govorio je Antun Hakenberg, prof. i ravnatelj pazinske Klasične gimnazije Vilim Grbac, prof. U umjetničkom dijelu programa dvije skladbe na roženicama odsvirali su umjetnici iz Istre, a recital u čast dr. Jurja Dobrile izveli su učenici Gimnazije u Karlovcu.

Mr. sc. Marijan Pavan, dr. med.

PANEUROSKI PIKNIK U POŽEGI

Na poziv i u organizaciji Požeškog ogranka HPEU-a, u Požegi je 11. i 12. lipnja 2004. održan koordinacijski skup čelnštva i predsjednika ogranka HPEU-a. Brojna delegacija u petak u popodnevnim satima okupila se u novootvorenim prostorijama Ogranka, a zatim održala radni sastanak, gdje su razmotrene dosadašnje aktivnosti i planovi za naredno razdoblje. Nakon toga svi sudionici posjetili su vinski podrum Poljoprivredno-prehrambene škole i Veleučilišta, gdje su im ravnatelj srednje škole i dekan Veleučilišta održali kraće izlaganje o proizvodnji i njezi vina te uručili prigodne darove. Uz obilnu slavonsku večeru i druženje nastavljeno su razgovori i međusobna

razmjena iskustava o načinu vođenja i organizaciji ogranka.

Drugi dan, u subotu organiziran je prijem kod povjerenika Vlade RH za grad Požegu u prekrasno obnovljenoj Gradskoj vijećnici te razgledana izložba Miroslava Kraljevića.

Dvodnevno druženje nastavljeno je u Požeškom vinogorju kod obitelji Nade i Ilije Bonića (predsjednika Ogranka HPEU-a Požega).

Lijep lipanjski ugođaj, srdačnost domaćina i nova iskustva potaknula su sve sudionike da istaknu kako ovakvih radnih sastanaka treba biti više. Tako će se već sljedeće godine druženje nastaviti u nekom gradu gdje djeluje ogranak HPEU-a.

Na dan Sv. Grgura (12. ožujka) 1688. godine franjevac Luka Ibršimović pobijedio je s Požežanima nadmoćniju tursku vojsku i oslobodio Slavoniju. Kao uspomena na tu bitku u Požegi se svake godine na Grgurevo održavaju svečanosti u gradu i Požeškom vinogorju, gdje se pucanjem iz mužara i veseljem podsjeća na taj davni događaj. Na slici, Koordinacija HPEU pred spomenikom fra Luke Ibršimovića

Milošću carice Marije Terezije, Požega postaje 1765. g. slobodni kraljevski grad, što joj donosi velike povlastice, ima svoje sudstvo, poreze i svog župnika.

Naziv «Slavonska Atena» Požega dobiva u 19. st. kada se osnivaju brojna kulturna društva od kojih mnoga i danas djeluju: knjižnica, pjevačko društvo, vatrogasno društvo i dr. Istodobno se u Požegi utemeljuje i tiskara, druga u Slavoniji, a 1863. g. pokreće izdavanje lista «Slavonac». Godine 1873. osnovano je Prvo požeško obrtničko-radničko društvo.

U ovom gradu rodili su se i živjeli mnogi kulturni i javni djelatnici: pjesnik baroka Antun Kanižlić, prvi gramatik ilirac Vjekoslav Babukić, pisac prvoga hrvatskoga romantičarskog romana Miroslav

Druženje u Požeškom vinogorju kod obitelji Nade i Ilije Bonića

POŽEGA

Požega je grad s više od sedam i po stoljeća pisane povijesti, bogatom kulturnom tradicijom, naglašenom ljepotom svoje arhitekture, središte je Požeške kotline koju već Rimljani nazivaju Vallis aurea - Zlatna dolina.

Ovaj grad od godine 1227., kada se prvi put spominje u povijesti, ima važnu ulogu u srednjovjekovnoj, a i suvremenoj Slavoniji. Sjedište je Požeške županije, turskog sandžakata, a izgonom Turaka 1688. postaje značajno kulturno središte. Prva gimnazija u Slavoniji osnovana je u Požegi 1699., a od 1763. do 1774. djeluje i Academia possegana. U 18. st. otvaraju se osnovne škole, ljekarna, pošta, a brojni obrti imaju veliku ulogu u gospodarskom životu. U tom se razdoblju javljaju i prvi začeci bankarstva na požeškom tlu.

Zahvaljujući odobrenju carice Marije Terezije izgrađena je župna crkva Svete Terezije Avilske koja je posvećena 23. srpnja 1763.

Kraljević, stariji, književnik Josip Eugen Tomić, Janko Jurković, pjesnik Franjo Ciraki i Dobriša Cesarić, književnik Matko Peić, istraživač Afrike Dragutin Lerman i dr. Ovdje je živio i stvarao jedan od najznačajnijih hrvatskih slikara Miroslav Kraljević, mlađi.

U Požegu se može ući sa sve četiri strane. Svaki ulazak otkriva dio kulturnog nasljeđa ove «Slavonske Atene» da bi se sva ljepota slila na Trg Sv. Trojstva koji je jedinstven u Hrvatskoj. Na ovom trgu s baroknim svodovima (boltama) nalazi se zavjetni spomenik kugi tzv. Kužni pil, crkva Sv. Lovre s freskama iz 14. st., zgrada isusovačkog kolegija izgrađena godine 1711., prva zgrada gimnazije iz 1726., te atelje Miroslava Kraljevića.

Požega s više od 21.000 stanovnika danas je važno kulturno i gospodarsko središte, odnedavno i središte Županije požeško-slavonske, Požeške biskupije i Veleučilišta.

Požega i okolica pravi su raj za lovce i ribolovce kao i ljubitelje prirode, a brojnim priredbama tijekom godine obogaćena je turistička ponuda.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić, povjerenik Vlade za grad Požegu g. Ferdinand Troha i Ilija Bonić prof., predsjednik Požeškog ogranka

POŽEGA

With more than seven and half centuries of history, Požega is a city of great cultural tradition and beautiful architecture. It is the centre of Požega Valley, named by Romans «Vallis Aurea» - Golden Valley. Ever since it was mentioned for the first time in the written history - in 1227 - this city has played an important role in medieval as well as in modern life of Slavonia. It was the center of the Požega County and, after the expulsion of the invading Turkish army in

Župna crkva Svete Terezije Avilske

1688, an important cultural center. The first grammar school in Slavonia was founded in Požega in 1699 and between 1763 and 1744, Academia Possegana was an active university center.

During the 18th Century, a primary school, pharmacy and post office were opened in Požega, whereas many crafts and artisan shops, small businesses and the first beginnings of banking in Slavonia were boosting the economy of the whole region.

With the approval of empress Mary Theresa, parish church of St. Theresa of Avil, and it was sanctified on July 23rd 1763. The first municipal authorities of Požega in independent state of Croatia has restored the protection of the St. Theresa of Avil church, which is revered as the patron of the city of Požega.

In the 19th century, Požega was named «Slavonian Athens». It was an immensely prolific cultural period when many cultural and art societies were founded, some of which are still active; library, choir, etc. At the same time the second printing house in Slavonia was founded in Požega and started in 1863 with the publishing of the «Slavonac» magazine. In 1873 the first artisan and workers society was founded in Požega.

Many famous artists and prominent people from cultural and public life were born or had their home in Požega: baroque poet Antun Kanižlić; first grammarian of the Croatian cultural revival, Vjekoslav Babukić; the author of the first Croatian Romantic novel, Miroslav Kraljević Sr; writer Josip Eugen Tomić and Janko Jurković; poet Franjo Ciraki; Dobriša Cesarić and Matko Peić, Explorer of the African continent, Dragutin Lerman, and many others. Požega was also a home to Miroslav Kraljević Jr., one of the most famous Croatian painters.

You can enter Požega from all four sides of the world. Each entrance reveals different parts of the cultural heritage of the «Slavonian Athens» and all this beauty flows into the center of the city - The Holly Trinity Square, unique in Croatia. In this square surrounded by baroque vaults, there are Votive Monument to the Plaque, so called «Kužni pil», built to fend off medieval plague epidemic, St. Lawrence's Church with the 14th Century frescos, Jesuit Collegium house, built in 1711, first Gymnasium in Slavonia, built in 1726, and the house in which Miroslav Kraljević Jr his atelier.

Today, with its 21000 inhabitants, Požega is an important cultural and economic center and, since recently, the capital of the Požega County, a diocesan see and the Seat of an associate - degree college.

POŽEGA

Požega hat hinter sich mehr als siebenundeinhalb Jahrhunderte geschriebene Geschichte, reiche Kulturtradition und unterstrichene Schönheit der Architektur, es ist der Mittelpunkt des Požega Tales, welches noch die alten Römer Vallis Aurea «das Goldene Tal» genannt hatten. Diese noch 1227 schriftlich erwähnte Stadt hatte sowohl im alttümlichen als auch im modernen Slawonien eine grosse Bedeutung. Der einstige Sitz von Požega - Provinz und des türkischen Sandschaks wurde nach der Vertreibung von Türken 1688 zum einem wichtigen Kulturzentrum. Im Jahre 1699 wurde gerade in Požega das erste Gymnasium errichtet und von 1763 bis 1774 wirkte hier auch Academia Possegana. Im 18. Jahrhundert entstehen hier die Grundschule, Apotheke, Post und eine ganze Reihe verschiedener Gewerbebetriebe, die im wirtschaftlichen Leben sehr grosse gespielt hatten. Um diese Zeit erfreut sich unsere Heimat auch der ersten Bankbeginne.

Mit Zustimmung von Kaiserin Maria Theresia wurde die Gemeindekirche St. Theresia von Avil am 23. Juli 1763. gebaut und eingeweiht. Die ersten Staatsbehörden von Požega im unabhängigen Staat Kroatien haben den Schutz hinüber die Kirche St Theresia von Avila wieder übertragen, weil sie als die Heilige Patronin der Stadt Požega erklärt wurde.

Im 19. Jh. Nennt man Požega «slawonisches Athen». Viele Kulturvereine werden gegründet, einige sind noch tätig: Bibliothek, Sängerkor, freiwillige Feuerwehr u. Ä. Auch die Druckerei, die zweite in Slawonien, wird errichtet und 1863 erscheint das Blatt «der Slawonier», die erste Gewerbe- und Arbeitergemeinschaft Požega entstand 1873.

In dieser Stadt wurden geboren und lebten viele Menschen die der Kultur und der öffentlichen Arbeit grossen Beitrag geleistet haben; Antun Kanizlić - Barockdichter, Vjekoslav Babukić - der erste Grammatiker und Illyrier, Miroslav Kraljević d.Ä. - der Autor des ersten kroatischen Romantikromans, Josip Eugen Tomić und Janko Jurković - die Schriftsteller, Dragutin Lerman - Afrika-Forscher, u.a. Hier lebte und schaffte auch Miroslav Kraljević d.J., einer der bekanntesten Maler Kroatiens.

Požega ist von vier Seiten zugänglich. Jeder Eingang offenbart ein anderes kulturelle Erbe dieses «slawonischen Athen». Die ganze Pracht mündet am Platz der Hl. Dreifaltigkeit, einem in Kroatien ein-

zigartigen Platz. Unter den Barockbogen dieses Platzes befindet sich «Pest Pilaster» aus 1749 (Vtvdnkal an Pest), die Kirche des Hl. Laurentius mit Fresken aus dem 14. Jh., das Gebäude des Jesuiten-Kollegiums aus 1711, das erste Gymnasium aus 1726 und Atelier von Miroslav Kraljević.

Mit mehr als 21000 Einwohner ist Požega heute ein sehr wichtiges kulturelle und wirtschaftliche Zentrum und seit kurzem ist der Sitz von Požega-Slawonien-Provinz des Bischofs und der Hoch Schule.

Palača s tri tornja u županijskoj ulici

Miroslav Kraljević: Bonvivant

Kužni pil, središnji spomenik na trgu

AKTIVNOSTI MLADEŽI

Izborna skupština Mladeži HPEU-a održana je 27. ožujka 2004. Odazvala su se 22 člana, od kojih je njih 16 sudjelovalo u samom procesu kandidature i glasovanja.

Dotadašnji predsjednik Mladeži HPEU-a dr. Joško Pavan pozdravnim je govorom otvorio izbornu skupštinu i imenovao radno predsjedništvo od tri člana: Silvija Vrdoljak, Biljana Matišić i Marko Fak.

Nakon održanih govora predsjednika HPEU-a prof. dr. Pave Barišića, počasnog predsjednika akademika Mislava Ježića, te podnesenog izvješća o radu dotadašnjeg predsjednika Mladeži HPEU-a dr. Joška Pavana, prešlo se na postupak kandidature i glasovanja. Svaki od članova imao je aktivno i pasivno biračko pravo. Kandidature članova za pojedina dužnosnička mjesta kao i samo glaso-

Dr. sc. Ivan Mirnik, Claude Grbeša, Marko Fak, Dario Bauer

vanje izvedeno je, osim za neke dužnosti, tajnim glasovanjem putem predloženih listića.

Za mjesto predsjednika kandidirano je dvoje kandidata, od kojih je za predsjednicu izabrana Biljana Matišić omjerom glasova 9:7. Za dopredsjednike je bilo kandidirano pet kandidata, a izabrani su Mario Bajkuša s 12 glasova, Marko Fak i Jasmin Hutinović s po 11 glasova. Za dužnost glavnog tajnika javnim je glasovanjem izabran Dario Bauer. Od četiri predložena kandidata za Nadzorni odbor izabrana su tri člana: Marijeta Mihajlović s 13 glasova, Silvija Vrdoljak i Tomislav Horvatić s po 12 glasova.

U Sud časti od predloženih osam kandidata, jedini koji je prihvatio kandidaturu i jednoglasno javnim glasovanjem izabran je Claude Grbeša.

Izbore su nadgledali i koordinirali članovi izbornog povjerenstva: Cvijeta Ježić, Ivan Dobrović i Tomislav Čović.

Važno je napomenuti da je na izbornoj

skupštini 27. ožujka 2004. Pravilnik Mladeži HPEU-a proglašen nevažećim, uz napomenu da će do izglasavanja novog vrijediti Statut HPEU-a.

Na samom kraju sudionici skupštine iznijeli su svoje prijedloge o planu rada i budućim aktivnostima, prije svega, formiranju Pravilnika Mladeži HPEU-a, tečaju retorike pod vodstvom prof. dr. Ive Škarića i organizaciji skupa Mladeži pod nazivom PanMare.

Biljana Matišić, studentica kroatistike i indologije, novoizabrana predsjednica mladeži HPEU-a.

Jelena Obad i Biljana Matišić

Nakladnik: HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA

Za nakladnika: prof. dr. Pavo Barišić

Glavi urednik: Željko Obad, prof.

Uredništvo: akademik Mislav Ježić, prof. dr. Pavao Barišić, prof. dr. Milena Žic Fuchs, Biljana Matišić, Željko Obad, prof., Božica Barišić, Vladimir Vadjon, prof.

Redakтура: Marijan Ričković, prof.

Suradnica u tehničkoj obradi: Ružica Špoljarić

Adresa uredništva: Zagreb, Jurišićeva 1a, telefoni: 385/1/ 48 13 435, 48 13 451, faks: 48 13 453

E-mail: hpeu@zg.htnet.hr

Prepress: Reprograph, Tisak: tiskara Puljko

Ovaj broj tiskan je uz financijsku potporu Ministarstva europskih integracija